

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Analoji Tekniği Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi: Bir Karma Yöntem Çalışması*

Ceylan AKCAN**
Selman ABLAK***

Öz: Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretiminde analoji tekniği kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemek, uygulamaya ilişkin gözlemler yapmak ve öğrenci günlüklerinden elde edilen görüşleri ortaya koymaktır. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmanın nicel kısmı yarı deneysel desen, nitel kısmında ise durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu 22 kontrol grubu, 17 deney grubu olmak üzere 39 öğrenci ile yürütülmüştür. Deney grubuna analoji etkinlikleri uygulanırken, kontrol grubunda ise ders kitabına bağlı olarak müfredat takip edilmiştir. Çalışmanın nicel veri toplama araçları sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi 'Kültür ve Miras' öğrenme alanına başarı testi kullanılmıştır. Nitel veriler yapılandırılmamış öğrenci günlükleri ve yapılandırılmamış gözlemci görüşlerinden elde edilmiştir. Nicel veriler karşılaştırılmalı istatistiksel analiz yöntemleri ile nitel veriler de içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre analoji tekniğinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı puanları ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Aynı durum nitel sonuçlarla da örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, analoji, başarı, tutum.

The Impact of Using Analogy Technique in Social Studies Instruction on Students' Academic Achievements and Attitudes Towards the Course: A Mixed-Methods Study

Abstract: The aim of this research is to determine the impact of using the analogy technique in social studies instruction on students' academic achievement and attitudes towards the social studies course. The study also intends to make observations regarding the application of the technique and present the opinions obtained from student journals. A mixed research method, combining both quantitative and qualitative research methods, has been adopted in this study. The quantitative part of the research employed a quasi-experimental design, while the qualitative part used a case study design. The study involved a total of 39 students, with 22 in the control group and 17 in the experimental group. Analogy activities were applied to the experimental group, while the control group followed the curriculum based on the textbook. The quantitative data collection tools for the study included a social studies course attitude scale and a 7th-grade social studies course achievement test for the 'Culture and Heritage' learning area. Qualitative data were obtained from unstructured student journals and unstructured observer opinions. Quantitative data were analyzed using comparative statistical analysis methods, while qualitative data were analyzed through content analysis. According to the results of the research, the analogy technique positively influenced students' social studies course achievement scores and attitudes towards the social studies course. This conclusion is supported by qualitative findings as well.

Keywords: Social studies, analogy, success, attitude.

*Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal bilgiler öğretiminde analoji tekniği kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, derse yönelik tutumlarına etkisi ve etkinliğe ilişkin öğrenci görüşleri" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Sorumlu yazar, Dr. Gaziantep-Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1631-6811>, e-posta: ceylanakcan87@gmail.com

*** Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas-Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8538-1292>, e-posta: selmanablak@gmail.com

Giriş

İnsanlar, geçmişten günümüze kendisini ve çevresinde olan olayları anlamaya ve kavramaya çalışmıştır. Gözlemleri sonucunda farklı sorulara cevaplar aramış ve bu cevapları yaşamına aktarmak için çabalamıştır. Yaşamda kendini bulmaya çalışmanın ve keşfetmenin yolu, doğru bilgi kaynaklarına ulaşma ve bilgiyi yapılandırıp dönüştürmekten geçmektedir. Bu anlamda düşünüldüğünde, bilgiyi ana ve doğru kaynaklardan alabilmenin, bilgiyi işleyip paylaşabilmenin yollarından biri de şüphesiz eğitimidir.

Eğitimin ilk basamağı temel eğitimidir. Temel eğitim ile çocuklara bir dizi bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. Öğrencilere aşılacak bilgiler daha sonra öğrenecekleri bilgiler açısından bir basamak görevi görmekte, onları öğrenmeye karşı güdülemektedir. 4+4+4 sistemi ile ilköğretim okulları okul öncesi, ilkokul ve ortaokullar olarak temel eğitim basamaklarına ayrılmışlardır (Sarıbaş ve Babadağ, 2015: 22). Temel eğitimin son basamağı olan ortaokul düzeyinde öğrencilerin yurttaşlık bilinci kazanmaları, temel bilgi ve beceriler ile donanmaları, milli manevi değerler ile yetişmeleri, yetenekleri doğrultusunda bir üst öğretim seviyesine donanımlı olarak geçmeleri amaçlanmaktadır (Deveci ve Aykaç, 2019: 279). Ayrıca ortaokul, öğrencilere temel alışkanlıkların, belli başlı davranış kalıplarının kazandırılmaya çalışıldığı bir dönemdir (Akdağ, 2014: 2).

Ortaokul düzeyinde verilmeye başlanan branş bazlı dersler öğrencilerin ileriki öğrenme dönemlerindeki eğitimlerine temel oluşturmaktadır. Bu yönüyle ortaokul düzeyinde verilen derslerden birini de sosyal bilgiler dersi oluşturmaktadır. Ancak sosyal bilgiler dersi öğrencilerin sadece ileriki öğrenme dönemlerine temel oluşturmanın ötesinde çocuklara dün, bugün ve yarın bağlamında bilgi, beceri ve değerleri kazandırmanın yanı sıra eğitim-öğretim hayatlarının sonrasındaki yaşamlarında da ihtiyaç duyacakları içeriği sunmaktadır (Üçarkuş, 2020: 3-4). Sosyal bilgiler dersi bir yandan öğrenciye sosyalleşmenin yollarını öğretirken, diğer yandan öğretmen ve öğrencilerin hayal gücünü geliştirerek onların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarında destekleyici olmaktadır (Ata, 2006: 82).

Sosyal bilgiler dersi, diğer disiplinlerle kıyaslandığında, kavram, olgu ve nesnelere bakımından sözel içeriklerden yana zengin bir alandır. Konularını yaşamın içinden alması, insana ait tutum ve davranış özelliklerini ele alması bakımından farklı yöntem ve teknikler ile hazırlanan etkinlikler yardımıyla, dezavantajlı durumları, avantajlı durumlara çevirebilmektedir.

Öğretici yöntem ve teknikler kullanılarak hazırlanan etkinlikler ile öğrenme süreçleri kolaylaşmaktadır. Etkinlikler yoluyla öğrenciler üzerinde daha etkili öğrenme gerçekleşmekte, onların ilgi ve merak duygularını uyandırmada yardımcı olmaktadır. Ayrıca etkinliklerin kullanımı, sosyal bilgiler derslerinde anlaşılması zor olan soyut kavram ve olayları somutlaştırma, etkili öğrenmeyi desteklemektedir (Çalışkan, 2008, s. 11). Alternatif öğretim tekniklerinden oluşturulan etkinlik örnekleri, 5N1K, yumruktan beşe kadar, vızıltı grubu, yapışkan kâğıt grafiği, tereyağı ekmek, ters beyin fırtınası, sokratik tartışma, analogi (benzeşim) vb. olarak çoğaltılabilir (Atak, 2019, s. 14-149). Buradan hareketle somut dönemden soyut dönemine geçişi yaşayan ortaokul çocuklarına faydalı olması düşünülen öğretim yöntemlerinden biride analogi tekniğidir.

Analoji öğretim tekniği, öğrencilerin soyut kavram ve konuları somut bir şekilde anlamalarına yardımcı olması açısından, derslerde öğrencilerin bilinmeyen, bilinen olgu ve olaylarla açıklamada etkili yollarından biridir. Öğretmenler derse yeni anlatacağı konuya, ilk önce öğrencinin bildikleri ile başlamalıdır. Çünkü öğrenciler için daha önce karşılaştığı, duyduğu bilgiler yeni öğreneceklerine nazaran daha anlamlı ve kolaydır (Köksal ve Atalay, 2015: 7-8). Piaget, çocukların yaşadıkları çevre ile etkileşim kurmaları sonucunda öğrenebildiklerini, dış dünyada gördüklerini, yaşadıklarını zihinlerinde canlandırdıklarını ve böylelikle yeni öğrenecekleri kavramları daha çabuk kavrayabileceklerini ifade etmiştir (Küçükkaragöz, 2007, s. 86).

Analoji ile ilgili alanyazın araştırması yapıldığında, daha çok fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji, matematik, geometri) disiplinlerinde çalışmaların (Dilber, 2006; Ketenci, 2019; Kurt ve Sarı, 2018; Şeker, 2019; Venville ve Treagust, 1997) yapıldığı görülmüştür. Uluslararası alanyazın incelendiğinde analogi ile ilgili sosyal bilim alanlarında analoginin derslerde kullanılabileceğine ilişkin çalışmaların olması, bu çalışmanın yapılmasında teşvik edici olmuştur (Coll, France ve Taylor, 2005; Curtis, 1988; Ray, 2011; Roochink, 1986). Yapılan araştırmalarda analogi kullanımının öğrencilerdeki ilgi ve merak duygularını arttırdığı ve kavramsal değişimi desteklediği görülmüştür (Dagher, 1995, s. 268; Keller, 1983, s. 398). Ayrıca, derslerde analogi kullanımıyla, öğrencilerin arkadaşları ile sürekli etkileşim kurmalarına, onların farklı düşünce ve görüşlerin farkında olarak birbirlerine saygı göstermelerine yardımcı olmaktadır (Dinçer, 2005:6). Türkiye’de sosyal bilgiler dersi kapsamında analogi tekniğinin kullanıldığı erişilebilir çok az çalışmaya (Gürkan ve Doğanay, 2016; Şeyihoğlu vd., 2022) rastlanılmıştır. Analogi tekniğinin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasının, derslerde anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayarak öğrencilerin dersteki başarılarını arttıracığı, bilişsel ve duyuşsal olarak gelişimlerinde olumlu etki yaratacağı düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde erişilebilir kaynaklarda sosyal bilgiler dersi ile ilgili analogik çalışmalara çok az yer verildiği görülmüştür. Analojiye sosyal bilgiler derslerinde yer verilmesinin öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda sosyal bilgiler derslerinde analogik kavramlara ve

etkinliklere yer verildiğinde öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisinin olabileceği, derse olan tutumlarını, derslerde kalıcı öğrenmeyi ve yaratıcılıklarının gelişimi açısından fayda sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca problem çözme, araştırma, eleştirel düşünme, karar verme gibi becerileri üzerine olumlu etkileri olması, sınıf ortamında eğlendirerek düşünmelerini sağlaması bakımından araştırmanın yapılması önemli görülmektedir. Araştırma da sosyal bilgiler öğretiminde analogi tekniği kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemek, uygulamaya ilişkin gözlemler yapmak ve öğrenci günlüklerinden elde edilen görüşleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına yönelik aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

- “Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin başarı testinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “Müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı testinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu ve müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin başarı testinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin tutum ölçeğinden aldıkları ön tutum ve son tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “Müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin tutum ölçeğinden aldıkları ön tutum ve son tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu ve müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin tutum ölçeğinden aldıkları son tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?”
- “7. sınıf sosyal bilgiler dersinde analogi öğretim tekniğinin kullanılması ile ilgili öğrencilerinin ve gözlemcilerin görüşleri nelerdir?”

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemleri ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi benimsenmiştir. “Karma yöntem çalışması”, araştırma probleminin tespiti açısından nicel ve nitel yöntemlerinin bir arada kullanılması esasına dayanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011). Araştırma karma yöntem desenlerinden “gömülü desen” ile yürütülmüştür. Bu desende nicel ve nitel veriler sıralı olarak kullanılmaktadır. Burada veri türlerinden herhangi birinin diğerini desteklemesi gerekmektedir. Nicel yöntemle yürütülen deneysel bir çalışmayı desteklemesi açısından nitel veriler araştırmanın öncesinde ve sonrasında toplanabilmektedir. Gömülü karma desen araştırmalarında, nitel ya da nicel araştırma yöntemlerinin biri diğerine nazaran daha ağırlıkta olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 326). Bu araştırmaya nicel verilerin toplanması ve analizi ile başlanmakta, daha sonra bu veriler nitel bakış açısı ile zenginleştirilmektedir. Bu araştırmada nicel yöntemler daha ağır basmakta olup araştırmada, nicel yöntemle sayısal veriler arasında karşılaştırmalar yapılabilmesi ve nicel verileri desteklemesi açısından nitel yöntemle de veriler toplanmış derinlemesine incelemeye imkân verilmesi için iki araştırma yöntemi bir arada kullanılmıştır. Bu açıdan araştırmanın nicel ve nitel yöntem kısmına ait bilgilerin ayrıntılı olarak açıklanması aşağıda sunulmuştur.

Araştırmanın Nicel kısmında; araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desende, araştırmacı, bağımsız değişkeni belirleyen unsurları ve grupları seçkisiz atama ile belirlemekte, dışsal değişkenleri kontrol edebilmekte ve bağımsız değişkeni manipüle edebilmektedir. Aynı zamanda araştırmacı, uygulama sürecini, kime uygulayacağı, araştırmanın kapsamını kendisi belirlemektedir (Büyüköztürk vd. 2021, s.202).

Bu araştırmada deney ve kontrol gruplarının seçiminde yansız atama kullanılmıştır. Bu doğrultuda hangi grubun deney grubu, hangi grubun kontrol grubu olarak belirlenmesi yansız atama ile yapılmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler 7. sınıf ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanındaki konuların öğretiminde, deney grubuna müfredat konularının yanında analogik etkinlikler tasarlanıp uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise ders kitabına bağlı olarak müfredat takip edilmiştir. Bu açıdan deney ve kontrol grupları arasındaki farkın öğrenilmesi açısından “ön test son test kontrol gruplu deneysel desen (yarı deneysel desen)” kullanılmıştır. Deney grubu ve kontrol grubuna ön test ve son test olarak ‘Akademik başarı testi’ ve ‘Sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği’ uygulanmıştır. Deney grubuna derste analogi öğretim tekniğiyle hazırlanan analogi etkinlikler ve müfredat programı uygulanırken, kontrol grubuna ders müfredat programı ile yürütülmüştür.

Araştırmanın nitel bölümünde; Araştırmada, sosyal bilgiler dersi ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında yer alan konuların öğretiminde analogi tekniği kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisi derinlemesine incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca nicel verileri desteklemesi bakımından nitel boyutta ayrıntılı olarak ele alınarak yorumlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, olgu ve olayları kendi doğal ortamlarında ele alan, bütüncül bakış açısını benimseyen bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 41). Nitel araştırma

yöntemi benimsenen çalışma durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Merriam (2009, s. 40), durum çalışmalarında sınırlı olarak belirlenen bir durumun derinlemesine araştırılması ve kullanılan bir teknik ile veri toplamanın nerede sonlanacağına belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Durum çalışması deseni, bir ya da birkaç durum için birden fazla veri toplama araçlarının kullanıldığı (gözlemler, görüşmeler, dokümanlar, raporlar vb.) araştırmalarda kullanılan verilerin derinlemesine incelendiği mevcut durumun betimlenmesiyle raporlanan çalışmalarda kullanılmaktadır (Creswell, 2007, s. 132).

Çalışma Grubu

Karma yöntemin benimsendiği bu çalışmada çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Amaçlı örneklem, derinlemesine bilgi edinilmek istenen durum, olgu ve olayların keşfedilmesinde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 118). Alınan izinlerin akabinde, araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında ilinin MEB'e bağlı bir devlet okulunun 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen okulun 7. sınıf şubeleri arasından deney ve kontrol grubu şeklinde iki grup oluşturulmuştur. Gruplar oluşturulurken öğrencilerin ders başarılarının benzer özellik göstermesi kriter olarak alınmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrenci isimlerine yer verilmemiş, öğrencilere Ö1 gibi kodlar verilerek elde edilen veriler raporlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken aşağıdaki deneysel işlem basamakları izlenmiştir:

Deneysel desen araştırmalarını doğasına uygun şekilde hareket edilerek çalışma grubunu oluşturan öğrenciler yansız atama yapılarak belirlenmiştir. Yansız atamada kullanılan ölçütler şu şekilde özetlenmiştir.

- Öğrencilerin 6. sınıf sosyal bilgiler birinci dönem not ortalamaları,
- Öğrencilerin 6. sınıf sosyal bilgiler ikinci dönem not ortalamaları,
- Öğrencilerin ön başarı testi ve ön tutum puanları,

Yansız atamanın sağlanması için kümeleme analizi yapılmıştır. Çağlar (2018, s.19) Kümelemeyi, benzer özelliklere sahip aralarında yakınlık bulunan verilerin kendi aralarında gruplanması şeklinde belirtmiştir. Kümeleme analizinde "K-Means tekniği" uygulanmıştır. Bu teknikte ikili ve üçlü atamalar yapılarak en fazla atamanın olduğu gruplar belirlenmektedir. Yapılan tüm atamalarda en fazla üyeye ikili atamada ulaşılmıştır. İkili atamalar sonucunda çalışma grubunu 39 öğrencinin oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu 39 öğrencinin 17'si deney grubunu, 22'si de kontrol grubunu oluşturmaktadır. Deney ve kontrol gruplarında sayısal bir farklılık olmasına rağmen yansızlık kriterlerine uygun davranılarak istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır. Araştırmada öncelikle ölçütlerin normallik dağılımlarına bakılmıştır. Deney (n=17), kontrol (n=22) grubundaki öğrencilerin sayısı n<50 olduğu için "Shapiro-Wilk testinin" yapılması uygun görülmüştür. "Shapiro-Wilk normallik testi" yapılarak analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Yansızlık Ölçütlerine İlişkin Shapiro-Wilk Testi Sonuçları

Ölçütler	Gruplar	S-W	p	Çarpıklık katsayısı	Basıklık katsayısı
6. sınıf 1. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları	Deney	,921*	0,152	-0,972	0,608
	Kontrol	,943*	0,229	-0,321	-0,396
6. sınıf 2. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları	Deney	,933*	0,241	-0,653	1,065
	Kontrol	,956*	0,405	-0,083	-0,858
Başarı ön test	Deney	,964*	,152	,483	-,193
	Kontrol	,936*	,229	,278	,027
Ön tutum- güdülenme	Deney	,941*	,241	-,627	-,335
	Kontrol	,972*	,405	-,239	,203
Ön tutum- değer verme	Deney	,945*	,717	-,116	-1,096
	Kontrol	,935*	,165	,576	1,763
Ön tutum- sorumluluk	Deney	,918*	,333	-,840	,469
	Kontrol	,944*	,753	-,587	,180
Ön tutum- faydalılık	Deney	,938*	,387	-,634	-,222
	Kontrol	,961*	,153	-,514	,186
Ön tutum- duyarlılık	Deney	,952*	,139	,096	-,803
	Kontrol	,943*	,242	,067	-,579
Ön tutum aritmetik	Deney	,952*	,295	-,617	-,032
	Kontrol	,977*	,517	-,168	,458

Not. Shapiro-Wilk normallik testi için $*p>0,05 \rightarrow H_0 = \text{verilerin normal dağıldığını göstermektedir.}$

Tablo 1 incelendiğinde, “Shapiro-Wilk testinin” sonuçlarında p değeri, çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında yapılan normallik testi sonucunda deney ve kontrol gruplarının 6. sınıf 1. dönem ve 2. dönem sosyal bilgiler dersi not ortalamalarının, başarı ön test puanı, ön tutum ve alt boyutlarına göre normallik dağılımlı parametrik testler için uygun olduğu gözlemlenmektedir. Buna göre parametrik testlerden bağımsız (ilişkisiz) gruplar t testinin kullanılması uygun bulunmuştur. Teste ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.
Yansızlık Ölçütlerine İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçütler	Gruplar	n	X	ss	Levene Testi			t	p
					sd	F	p		
6. sınıf 1. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları	Deney	17	85,30	11,85	37	2,97	,093	,891	,379
	Kontrol	22	82,51	7,62					
6. sınıf 2. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları	Deney	17	84,27	8,06	37	,25	,616	-	,158
	Kontrol	22	88,01	8,00					

Not. t testi için $*p<0,05$, $**p<0,01 \rightarrow H_1 = \text{değişkenler arasındaki fark anlamlılık olduğunu gösterir.}$

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmada yansızlık kriteri olarak belirlenen, “6. sınıf 1. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları [t= ,891; p= ,379], “6. sınıf 1. dönem sosyal bilgiler not ortalamaları” [t=-1,441; p= ,158] olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre bağımsız gruplar t testinin sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda yansızlık ölçütleri bakımından deney ve kontrol grupları oluşturulurken yansızlık ölçütlerinin dikkate alındığı söylenebilir. Ayrıca deney ve kontrol gruplarının yansızlık kriterlerine uygun olarak belirlendiğini ve grupların denkliliğini belirlemek amacıyla araştırmacının geliştirmiş olduğu başarı testlerinin ön test puanları deney ve kontrol grupları için normallik dağılımına uygun olup olmadığını anlamak için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçlarına göre deney grubunun ön test puanlarının [S-W=,964; p=,717], kontrol grubunun ise [S-W=,936; p=,165] olduğu bulunmuştur. Bu durumda grupların normallik varsayımını karşıladığı görülmüştür. Daha sonra deney ve kontrol gruplarının başarı testinden almış oldukları ön test puanlarının karşılaştırılması için bağımsız (ilişkisiz) gruplar t testinin kullanılması uygun bulunmuştur. Tablo 3’ de grupların başarı testinden aldıkları ön test puanlarına göre bağımsız gruplar t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.
Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplar tTesti Sonuçları (Başarı Ön Test Puanları)

Gruplar	n	X	ss	sd	Levene Testi		t	p
					F	p		
Deney	17	9,17	3,98	37	3,35	,075	,540	,593
Kontrol	22	8,59	2,78					

Not. t testi için $*p<0,05$, $**p<0,01 \text{ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.}$

Tablo 3’te verilen deney ve kontrol gruplarının başarı ön testlerinin bağımsız gruplar t testi sonuçlarına bakıldığında gruptakilerin başarı testinden aldıkları puanlarda anlamlı bir fark bulunmadığı [t= ,540; p=,593] görülmüştür. Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön test başarı puanlarına göre yansızlık kriterlerine uygun şekilde oluşturulduğu söylenebilir. Grupların yansızlık kriterlerini sağladığının teyidi bakımından deney ve kontrol gruplarının ön tutum puanlarının karşılaştırılması için bağımsız (ilişkisiz) gruplar t testi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 4’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.
Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları (Tutum Ön Test Puanları)

Ölçütler	Gruplar	n	X	ss	sd	Levene Testi		t	p
						F	p		
Ön tutum- güdülenme	Deney	17	3,97	,70	37	4,67	,037	-,670	,507
	Kontrol	22	4,09	,40					
Ön tutum- değer verme	Deney	17	3,25	,63	37	,827	,369	-	,265
	Kontrol	22	3,48	,60					
	Deney	17	4,05	,76					

Ön sorumluluk	tutum-	Kontrol	22	3,78	,62	37	,399	,532	1,220	,230
Ön faydalılık	tutum-	Deney	17	3,88	,77					
		Kontrol	22	4,00	,57	37	1,32	,256	-,582	,564
Ön duyarlılık	tutum-	Deney	17	3,45	,87					
		Kontrol	22	3,74	,78	37	,507	,481	-1,079	,288
Ön aritmetik	tutum	Deney	17	3,71	,63					
		Kontrol	22	3,85	,40	37	3,97	,053	-,811	,422

Not. t testi için * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 4' e göre deney ve kontrol gruplarının ön tutum puanlarına ilişkin, bağımsız gruplar için t testi tutum ölçeği puanlarında güdülenme ön tutum puanları [$t(37) = -0,670$; $p = ,507$], değer verme ön tutum puanları [$t(37) = 1,131$; $p = ,265$], sorumluluk ön tutum puanları [$t(37) = 1,220$; $p = ,230$], faydalılık ön tutum puanları [$t(37) = -0,582$; $p = ,564$], duyarlılık ön tutum puanları [$t(37) = -1,079$; $p = ,288$] ve ön tutum aritmetik puanlarına göre [$t(37) = -0,811$; $p = ,422$] anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür. Deney ve kontrol gruplarının ön tutum puanlarına göre grupların yansız bir şekilde oluşturulduğu ifade edilebilir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şu şekilde sıralanmıştır:

7. sınıf sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanına yönelik öğrencilerin başarılarının ortaya çıkarılması açısından “Akademik Başarı Testi” kullanılmıştır. Başlangıçta ilgili öğrenme alanında öğretim programlarında yer alan 5 kazanım dikkate alınarak 42 tane çoktan seçmeli soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra maddelerin dil ve anlatım açısından uygunluğunun kontrol edilmesi için 2 Türkçe öğretmeninden görüş alınmıştır. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra 2 alan uzmanı, 1 ölçme ve değerlendirme uzmanı ve 3 sosyal bilgiler öğretmeninden test sorularının ilgili öğrenme alanındaki kazanımları karşılayıp karşılamadığının teyidi, sorulardaki çeldiriciler ve soruların sınıf düzeyine uygunluğu açısından görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak araştırmacıların geliştirdiği bu başarı testi, madde geçerlik ve güvenilirlik analizleri ($Kr-20 = 0,799$) yapılmış ilgili öğrenme alanında yer alan 5 kazanımı veren 25 sorudan oluşmaktadır.

Bu araştırmada öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının incelenmesi için “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir (Akcan ve Ablak, 2024). Ölçek 5 faktör altında toplanmış 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte tüm faktörler ve test geneli itibarıyla geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Cronbach α güvenilirlik katsayıları sırasıyla; Duyarlılık faktörü için 0,91, değer verme faktörü için 0,88, güdülenme faktörü için 0,88, faydalılık faktörü için 0,74, sorumluluk faktörü 0,73, ölçek genelinde 0,95 olarak bulunmuştur.

Analoji Öğretim tekniğiyle oluşturulmuş etkinliklerin uygulanması sonrasında, öğrencilerin uygulamalara yönelik düşünce, görüş ve eleştirilerini öğrenmek amacıyla ‘Yapılandırılmamış Öğrenci Günlükleri’ ve ‘Yapılandırılmamış Gözlem Formu’ kullanılmıştır.

İşlem

Uygulamalara başlamadan önce araştırma etik kurul izni ve MEB izni alınarak uygulama sürecine başlanmıştır. Uygulamaya 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında başlanmıştır. Uygulama yapılacak okul idareleri ve sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşülmüş. Başarı ve hazır bulunuşluk bakımından birbirine denk iki sınıf belirlenmiştir. 7/B sınıfı kontrol grubu, 7/A sınıfı deney grubu olarak belirlenmiştir. Uygulama yapılacak sınıfa etkinlik öncesi gidilerek araştırma süreci anlatılmış, olası sorular cevaplanmıştır. Öğrencilere öğrenci bilgilendirme ve gönüllü katılım formu ve veli onay formu verilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılabilecekleri, istedikleri zaman uygulamadan ayrılacakları anlatılmıştır. Araştırmada 6 etkinlik haftada 1 gün olacak şekilde 6 hafta boyunca yapılmıştır. Uygulamaya başlamadan önce öğrenci gönüllülük formu ve veli onay formu imzalanıp araştırmacıya teslim edildikten sonra kontrol ve deney grubunun ön testleri (başarı testi ve tutum ölçeği) yapılmıştır. Ön testler sonucunda grupların denk olduğu görülmüş ve bir sonraki hafta etkinliklerin uygulanmasına geçilmiştir. Hafta hafta yapılan deneysel uygulamalar aşağıda anlatılmıştır.

1. Hafta

Araştırmacı sınıfta gözlemci olarak yer almıştır. Teneffüste sınıfa gelerek video kayıt cihazını öğrencilerin dikkatini çekmeyecek bir yere konumlandırmıştır. Bu işlem diğer etkinlikler için de tekrarlanmıştır. Öğrencilere kamera kaydının hangi amaçla alındığı, verilerin gizliliği tutulacağı ve hiçbir yerde hiçbir amaçla kullanılmayacağından bahsedilmiştir.

“Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.” kazanımının ele alındığı “Karınca Etkinliğine” başlanır. Öğretmen anahtar soruyu “Osmanlı Devleti nasıl güçlenip büyüdü?” sorarak derse başlar. Daha sonra “Karınca yuvası örneğinden yararlanılarak, Osmanlı Devleti’nin kısa sürede büyüyüp gelişerek büyük

bir imparatorluk kurmasını farklı bakış açılarından değerlendirebilmeyi amaçladıklarından bahseder. Öğretmen öğrencilere “Küçük Karınca” hikayesini okur. Öğrencilere bu hikâyenin onlara neyi çağırıldığını ve akıllarına ilk gelenin ne olduğu sorulur. Öğrencilerin birçoğu “Osmanlı Devleti” şeklinde yanıt verir. Öğrencilerin etkinliğe katılmada oldukça istekli oldukları, meraklı ve heyecanlı oldukları derslere aktif bir şekilde katıldıkları tespit edilmiştir. Öğretmen hikâyenin ve küçük karıncanın nelere karşılık geldiğinden bahseder ve öğrencilerden Osmanlı'nın kuruluşu ile ilgili 3'er soru yazmalarını ister. Öğretmen çocuklara yarışma yapar. Öğrenciler tarafından yazılan sorular bir torbada karıştırılır ve sırasıyla öğretmen tarafından çekilen her soru öğrencilere sorulur. Torbadaki tüm sorular bitene kadar bu işlem tekrarlanır. Bir sonraki haftaya kadar öğrencilerden “Osmanlı'nın Kuruluşu” ile ilgili kendi hikayelerini yazmaları istenir. 2. Hafta yapılacak etkinlik için ön bilgiler verilir. Öğrenci günlükleri dağıtılarak etkinlik sonlandırılır.

2. Hafta

Öğretmen, bir önceki hafta öğrenci günlüklerini topladıktan sonra derse başlar. “Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.” kazanımını veren etkinlik öğrencilere anlatılır. Öğretmen “Osmanlı Devleti'nde tımar arazilerini duydunuz mu?” şeklinde anahtar soruyu sorarak derse başlar. Öğrencilerin bazıları hiç duymadıklarını bazıları ise ders kitabında gördüklerini ama bilmediklerini söylemişlerdir. Tımar sistemi ile bilgiler ve etkinlik içeriği öğrencilere anlatılır. Hasan Ağa'nın çiftliği hikayesi öğrencilere okunur. Öğrenciler hikâyeyi dikkatle dinler ve ilgilerini çok çektiğini belirtirler. Hikâye bittikten sonra hikâye içeriğinde kahramanlar ve olaylar ile tımar arazileri arasında nasıl bir ilişki olduğu sorulur. Öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra Tımar sistemi ana hatlarıyla anlatılmaya başlanır. Etkinlikteki tapu örnekleri öğrencilere dağıtılır. Günümüz tapu örnekleri ile eski Osmanlı tapularını karşılaştırmaları istenir. Öğrencilerin tapularla ilgili olan soruları yanıtlanır. Öğretmen, öğrencilerden çalışma yaprağındakine benzer kendi günümüze ait tapu örnekleri etkinliklerini hazırlamalarını ister. Öğretmen 2. çalışma yaprağı dağıtır ve her gruba kendi arazileri ile ilgili soruları yönlendirir. (Bilinmeyen kavramlar anlatılır. Tapularda olması gereken ön bilgiler hakkında bilgi verilir.) Öğrenci günlükleri dağıtılır ve son değerlendirme yapıldıktan sonra etkinlik sonlandırılır.

3. Hafta

Öğrencilerden bir önceki hafta yazmış oldukları hikayeler ve öğrenci günlükleri toplanarak derse başlanır. Öğretmen, anahtar soruyu “Osmanlı Devleti için Divanı Hümayun ne ifade ediyor?” sorarak derse başlar. Öğrenciler soruyu yanıtlamaya çalışır. Uygulanacak etkinlik ve içeriği hakkında öğrencilere bilgiler verilir. Sınıfta hazırlık başlar, öncelikle 4 sıra sınıf tahtasının önüne konumlandırılır ve gönüllü öğrencilerden 1 spor kulüp başkanı ve yardımcıları seçilir. Spor kulübüyle ilgili bir toplantı yapmaları istenir. Amaçları kulüp adına yeni kararlar alıp, görev dağılımı yapmaktır. Kulüple ilgili kararlar alınır ve görüşülür. Etkinlik bitiminde Divan-ı Hümayun üyelerinin isimleri alt alta tahtaya yazılır, karşılığında spor kulüp üyelerinin isimleri de alt alta yazılır. Öğretmen, öğrencileri tek tek çağırarak tahta üzerinde Divan üyeleri ile spor üyelerini eşleştirmelerini ve bunu yaparken üyelerin aralarında nasıl bir ilişki kurulduğunu ifade etmeleri beklenir. Bu şekilde tüm üyeler eşleştirilir. Daha sonra etkinlik değerlendirme formları öğrenciye dağıtılır. Formları doldurmaları istenir. Öğrenci günlükleri dağıtılarak etkinlik sonlandırılmış olur. Öğrencilerin etkinlik sonunda oldukça mutlu oldukları gözlenmiştir. Bir sonraki etkinliği sabırsızlıkla beklediklerini belirtmişlerdir.

4. Hafta

Öğretmen, bir önceki haftanın öğrenci günlüklerini ve tapu örneklerini topladıktan sonra derse başlar. “Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.” kazanımını veren etkinliği öğrencilere anlatır. Öğretmen, çocuklar, “Sömürgecilik nedir biliyor musunuz? Sömürgecilik ülkeleri ve içinde yaşayan insanları nasıl etkiler?” şeklinde anahtar soruyu sorarak etkinliğe başlar. Çocuklardan alınan cevaplarla birlikte sömürgeciliğin tanımı yapılır ve insanların nasıl etkilendiği hakkında konuşulur. Öğretmen akıllı tahta da guguk kuşunun hayatının anlatıldığı bir belgesel açılır. Bu videoyu dikkatle izleyen öğrencilere belgesel sizce burada neler anlatmış olabilir, dikkatiniz çeken ne oldu? şeklinde sorular sorulur. Öğrencilerden gelen cevaplara öğretmen eklemeler yapar. Guguk kuşunun hayatından yola çıkarak sömürgecilik hakkında bilgi verilir. Daha sonra verilen sömürgecilik ile ilgili fotoğraflar öğrencilere gösterilir.

- Bu fotoğraflarda dikkatinizi çeken şey nedir?
- Bu fotoğraflarda hangi insani değerler ihmal edilmiş olabilir?
- Niçin böyle bir durumla karşılaşmış olabiliriz?
- Bu fotoğraflardan yola çıkarak bir haber yapmak isteseydiniz, nasıl bir başlık kullanırdınız?
- Bu görüntülerin önüne geçebilmek için neler yapılabilir? şeklinde sorular sorulur.

Sınıf fikirlerini beyan eder. Sınıfa üç alternatif sunulur. Öğretmen sömürgeciliğin ülkeler ve insanlar üzerindeki etkilerinden bahseder. Öğrencilerden bu seçeneklerden birini seçmesi beklenir. 1. Sömürgecilik ile ilgili slogan geliştirmeleri, 2. Sömürgeciliği anlatan bir resim çizmeleri, 3. Sömürgecilik ile ilgili bir gazete haberi yapılması istenir. Seçilen üç etkinlik örneği sınıf panosunda sergilenir ve etkinlik sonlandırılır.

5. Hafta

Öğretmen, bir önceki haftanın öğrenci günlüklerini ve tapu örneklerini topladıktan sonra derse başlar. “Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile ilgili olan ıslahatlar etkinliği hakkında öğrencilere bilgi verilir. “Islahatlar Osmanlı Devleti için ne ifade ediyor?” şeklinde anahtar soru sorularak derse başlanır. Öğrenciler soruları cevapladıktan sonra cep telefonlarının geçmişten günümüze kadar geliş süreci ve değişimi ile ilgili fotoğraf akıllı tahta yardımıyla öğrencilere gösterilir. Öğretmen ilk çıkan cep telefonu çizer. Öğrencilere, çocuklar bu telefonla sizce neler yapılabilir diye sorular sorar. Daha sonra yeni çıkan telefonlara örnek bir telefon resmi çizer. Öğrenciler sorulara cevap verdikten sonra öğretmen, “Çocuklar, bu cep telefonları tıpkı Osmanlı Devleti gibidir. Çağa ayak uydurabilmek, artan ihtiyaçları ve talepleri karşılayabilmek için başlangıçtan şimdiye kadar olan süre içerisinde değişime ve güncellenmeye ihtiyaç duymuştur. İşte Osmanlı Devleti’nde tıpkı bu telefonlar gibi Batı’nın yeniliklerini yakalayabilmek ve Osmanlı bünyesinde yaşayan insanların daha rahat koşullarda yaşayabilmeleri için ıslahatlar (yenilikler) yapmıştır. Yeni telefonlar ortaya çıktıkça telefonlara güncellemeler gelmektedir. Oyunlarda ve uygulamalarda bu durumla sık sık karşılaşmaktayız. ıslahatlarda tıpkı güncellemeler gibidir. Artan ihtiyaçlara göre sürekli kendini yeniler.” der. Bu örnek öğrencilerin dikkatini oldukça çekmiştir. Öğretmen Osmanlı’da yapılan ıslahatlarla ilgili örnekler verir. Konuyu anlatmaya başlar. Tahtaya Osmanlıda yapılan ıslahatların yönetim, ordu, eğitim, ekonomi ve kültür alanındaki yenilikleri tablo sınıflandırılarak yazılır. Öğretmen, öğrencilere “Sizce yapılan ıslahatların Osmanlı Devleti’ne etkileri nasıl oldu ve bu ıslahatların devamı geldi mi?” şeklinde soru sorulur ve tartışma yapmaları istenir ve öğrenci günlükleri dağıtılarak etkinlik sonlandırılır.

6. Hafta

Öğretmen, bir önceki haftanın öğrenci günlüklerini topladıktan sonra derse başlar. “Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.” kazanımı veren etkinlik öğrencilere anlatılır. “Kültür ve Medeniyet ne demektir, fikirlerinizi söyler misiniz? Şeklinde anahtar soru sorulur ve etkinlik başlatılır. Öğrenciler fikirlerini paylaştıktan sonra “Renk Cümbüşü” adlı metin gönüllü öğrenciye okutulur. Metin okunduktan sonra öğrencilerden gözlerini kapatmaları istenir. Öğretmen “Çocuklar, bir bahçe hayal edin, bu bahçede birbirinden çok farklı özelliklere sahip konuşan ağaçların olduğunu düşünün. Kimisinin çok güzel meyveleri, kimisinin çok güzel ağaçları kimisinin de çok güzel yaprakları varmış ve bu ağaçlar birbirleriyle uyum içinde büyürlermiş.” şeklinde minik bir hikâye okumuştur. Hikâye bitiminde, öğrenciler gözlerini açmış ve sizce burada ne anlatılmak istenmiş olabilir? şeklinde soru sorulur. Öğrencilerin cevaplarından sonra öğretmen, “Çocuklar Osmanlı Devleti de tıpkı bu bahçe gibiymiş. Bu bahçedeki çeşit çeşit ağaçlar gibi Osmanlı Devleti de farklı kültürleri içinde barındırırdı. Osmanlı Devleti’nde yaşayan insanlar farklı kültürlerde uyum içerisinde yaşarlardı.” Osmanlı devletinde yaşayan insanlardan ve Osmanlı’daki kültürün nasıl olduğundan bahsedilir. Daha sonra değerlendirme soruları ve öğrenci günlükleri dağıtılarak etkinlik sonlandırılır. Daha sonra son uygulamanın yapıldığı hafta içerisinde kontrol ve deney gruplarına son testler uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada karma yöntem benimsendiği için nitel ve nicel veri analizleri birlikte değerlendirilecektir.

Nicel Verilerin Analizi

Araştırmada geliştirilen “Akademik Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Daha sonra nicel veriler üzerinde verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını test etmek için “Shapiro-Wilk normallik testi” yapılmıştır. Bu katılımcıların sayısı 50 ‘den az olduğu durumlarda tercih edilmektedir. Bu test sonuçlarının p değerinin $p > .05$ olması halinde verilerin normallik varsayımını karşıladığı kabul edilmektedir (Dudley, 2012: 2). Verilerin normal dağılıp dağılmaması durumuna göre parametrik ya da nonparametrik testler tercih edilmektedir. Eğer Shapiro Wilk testine göre verilerin normal dağılım göstermesi ve aynı grupta farklı iki ölçüm yapılması durumunda bağımlı gruplar t testi yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2016: 67). Normallik varsayımını sağlayan birbirinden bağımsız farklı iki grup arasında karşılaştırma yapmak için bağımsız gruplar t testi yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2016: 39). Bu doğrultudan hareketle araştırmada normallik testi yapılmış ve parametrik testlerin yapılması uygun görülmüştür. 7.sınıf sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras öğrenme alanı kapsamında geliştirilen başarı testi puanları ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını karşılaştırmak için parametrik testlerden bağımlı gruplar t testi ve bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır.

Nitel Veri Analizi

Araştırma sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği ile oluşturulan etkinliklerin öğrenciler üzerindeki ders başarıları, derse olan tutum ve davranışlarını ne düzeyde olduğunu tespit etmek amacıyla nicel verilerin yanında nitel verilerde toplanmıştır. Araştırmanın nitel verileri “Yapılandırılmamış Gözlem Notları” ve “Yapılandırılmamış Öğrenci Günlükleri” oluşturmaktadır. Bu veriler bilgisayar destekli nitel veri analiz yönteminden yararlanılmıştır. Nitel veri analizi için QSR NVIVO 10 programı kullanılarak ortaya çıkan durum modellenmiştir. Uygulama sürecinde elde edilen nitel verilere içerik

analiz yapılmıştır. Bu yönüyle içerik analizi betimsel analize göre daha detaylı bir analiz süreci gerektirir. Betimsel analizde gözden kaçan kavramlar ve bileşenler içerik analizinde tespit edilmektedir. İçerik analizinde temalara ulaşmak için kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan ifadeler isimlendirilmektedir. Diğer bir deyişle kodlama yapılmaktadır. Elde edilen bu kodlar daha derinlemesine incelenerek belli kategoriler altında toplanmalıdır. Burada amaç verilere ilişkin temalar ve bu temalara ilişkin bileşenler oluşturmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

Araştırmada yapılandırılmamış öğrenci günlüklerinden öğrencilerin her etkinlik sonrası yazmış oldukları ifadeler ayrıntılı bir biçimde analiz edilerek kod listesi çıkartılmıştır. Bu kodlar yardımıyla 3 ana temaya ulaşılmıştır. Yapılandırılmamış öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler, yapılandırılmamış gözlem notlarına ilişkin elde edilen veriler ile birlikte sunulmuştur. Temalara ve kodlara araştırmanın bulgular kısmında yer verilmiştir. Görüşlere örnekler verilirken öğrenciler "Ö", öğrenci günlükleri "Gn", gözlemciler "Gz", etkinliklere de "E" şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır. Bu nitel veriler temel veri kaynağı olan nicel verileri desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Nitel veri analiz süreci uzmanlara gönderilerek araştırmanın iç geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Karma yöntemle yürütülen çalışmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama, veri analiz ve bulgular bölümünde geçerlik ve güvenilirliğe dikkat edilerek yürütülmüştür. Araştırmanın nicel verilerini araştırmacı tarafından geliştirilen 7.sınıf sosyal bilgiler dersi "kültür ve miras" öğrenme alanı akademik başarı testi ve sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verileri için geçerlik ve güvenilirlik analizleri veri toplama başlığı altında açıklanmıştır. Nitel veriler için ise geçerlik ifadesi iç geçerlik ve dış geçerlik olmak üzere iki bölümde detaylandırılmıştır. Nitel araştırmanın güvenilirlik ile ilgili bölümleri de iç ve dış geçerlik şeklinde iki şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Nitel veriler için geçerlik ve güvenilirlik ölçütleri şu şekildedir:

İç Geçerlik (İnandırıcılık): Bir çalışmanın iç geçerliğini sağlamak için en çok bilinen stratejilerden biri üçgenleme tekniğidir. Üçgenleme tekniğinde, farklı veri toplama araçları bir araya getirilmektedir (Merriam, 2009: 215; Creswell, 2007: 191). Bu araştırmada iç geçerliğin sağlanması açısından farklı veri toplama araçlarından (başarı testi, sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği, yapılandırılmamış öğrenci günlüğü ve yapılandırılmamış gözlem notları) faydalanılmıştır. Araştırmacı aynı zamanda uygulamalar sırasında uzun süre ortamda bulunarak derinlemesine veri toplamak için gözlem yapmıştır. Araştırma yapılırken gözlem verilerini anında not edilmesi güç olmakta ve gözlenen davranışlarını gözden kaçırma olasılığı yüksek görülmektedir. Bu açıdan yapılan gözlem araştırmalarında ortamın doğallığını etkilemediği sürece ses kayıt ve video kayıt cihazlarından destek alınabilmektedir (Karasar, 2020: 205). Araştırma kapsamında geliştirilen etkinliklerin uygulanması sırasında öğrencilerin dikkatini dağıtmayacak bir şekilde video kayıt cihazı sınıfta konumlandırılmış ve uygulamaların video kayıtları alınarak olası veri kaybının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Dış geçerlik (Aktarılabirlik): Nitel araştırmalarda sonuçların, başka durumlara uyarlanabilmesi olasılığını arttırabilmek için zengin ve derinlemesine tanımlama söz konusu olmaktadır. Ortam ve katılımcıların tanımlanmasının yanında katılımcı görüşmeleri, araştırma notları ve dokümanlardan alınan notların alıntılar halinde bulgu olarak detaylıca ifade edilmesi gerekmektedir (Merriam, 2009: 224). Bu araştırmada araştırmacı, araştırmanın tüm aşamalarını araştırmacının rolünü ayrıntılı bir şekilde betimlemiştir.

İç güvenilirlik (Tutarlılık): Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda güvenilirliği, tutarlılık olarak kavramsallaştıran ilk araştırmacılar. Araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden elde edilen veriler raporlaştırılmıştır. Gözleme dayalı güvenilirlik analizlerinde, araştırmacı ile başka bir araştırmacının sürece dahil edilmesi, aynı zaman diliminde bir olayı veya olguyu ölçmesi beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 273). Araştırmada video kayıtları araştırmanın güvenilirliğini sağlaması açısından farklı iki gözlemciye daha gönderilmiştir. İki gözlemci her bir etkinlik için ayrı ayrı gözlem notları olarak, araştırmacının gözlem notları ile karşılaştırılmak üzere iki alan uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Üç gözlem verisinin tutarlı olduğu teyit edildikten sonra araştırmaya araştırmacı dışındaki iki gözlemcinin verileri araştırmaya dahil edilmiştir.

Dış güvenilirlik (Teyit edilebilirlik): Araştırmada nitel ve nicel verilerin birbirini desteklemesi için iki verilerin karşılaştırılması sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan veriler ortaya çıkan kodlar bilgisayara kaydedilmiştir. Araştırmanın tüm aşamalarında verilerin nasıl toplandığı, nasıl kaydedildiği, verilerden elde edilen kodların nasıl kategorilendirildiği, tüm süreç olası eksikliklerin ve yanlışlıkların olmaması için uzman görüşü alınarak teyit edilmiştir. Ayrıca araştırmanın tüm aşamalarında danışmanla sık sık görüşülerek araştırmanın zamanında ve sistemli bir şekilde yürütülmesi için gerekli önlemler alınmıştır.

Bulgular

Nicel Bulgular

Nicel bölüme yönelik bulgular başarı testine ve sosyal bilgiler tutum ölçeğine yönelik şekilde ifade edilmiştir.

Başarı testine yönelik bulgular

Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras öğrenme alanında geliştirilen başarı testi deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Deney grubunun analoji tekniği ile hazırlanan etkinliklerin uygulanırken, kontrol grubuna müfredat dersi dışında hiçbir uygulama yapılmamıştır. Her iki grubun ön test ve son test sonuçlarına göre analoji tekniği ile öğretimin etkililiğinin sorgulanması için alt problemler değerlendirilmiştir.

Akademik başarıya yönelik 1. alt bulgu

Deney grubu ön test ve son test arasında farklılık olup olmadığını tespit amacıyla öncelikle deney grubunun ön test ve son testten almış oldukları puanların normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Yapılan “Shapiro-Wilk normallik test” sonucuna göre ($S-W=,970$; $p=,817$) normallik varsayımını sağladığı görülmüştür. Normallik sonuçlarına göre deney grubunun ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için parametrik testlerden bağımlı gruplar t testi yapılması uygun görülmüştür. Deney grubunun ön test son test puan karşılaştırılması Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.**Deney Grubu Ön Test ve Son Test Karşılaştırması**

Test Grubu	Test	N	X	Ss	sd	t	P
Deney Grubu	Ön Test	17	9,17	3,98	16	-11,375	,000**
	Son Test	17	18,52	3,16			

Not. t testi için $*p<0,05$, $**p<0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 5’de bağımlı gruplar t testi sonuçlarına göre; deney grubu ön test ile deney grubu son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır [$t(16) = -11,375$; $p=,000$]. Deney grubuna analoji öğretim teknikleri ile uygulama eğitimi verilmeden önceki test sonuçları ile eğitim verildikten sonra eğitimin öğrencilere katkı sağladığı söylenebilir. Ön test sonuçlarında sınıf ortalamasının ($X = 9,17$), son test sonuçlarında ise ortalamanın ($X=18,52$) yaklaşık iki katına çıktığı görülmektedir.

Akademik başarıya yönelik 2. alt bulgu

Kontrol grubu ön test ve son test arasında anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla kontrol grubunun ön testten aldıkları puanlarla son testten aldıkları puanların normal dağılıp dağılmadığını öğrenmek için normallik analizi yapılmıştır. Yapılan Shapiro-Wilk normallik test sonucuna göre ($S-W=,947$; $p=,272$) normallik varsayımını sağladığı görülmektedir. Normallik test sonuçları değerlendirildiğinde kontrol grubunun ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması için bağımlı gruplar t testinin yapılması uygun görülmüştür. Kontrol grubunun ön test son test puan karşılaştırılması Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.**Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Karşılaştırması**

Test Grubu	Test	N	X	Ss	sd	t	P
Kontrol Grubu	Ön Test	22	8,59	2,78	21	-8,089	,00**
	Son Test	22	15,59	4,72			

Not. t testi için $*p<0,05$, $**p<0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 6’ da verilen bağımlı gruplar t testi sonuçlarına bakıldığında kontrol grubu ön test ile kontrol grubu son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır [$t(21) = -8,089$; $p=,000$].

Akademik başarıya yönelik 3. alt bulgu

Deney ve kontrol grubu son testlerinde anlamlı farklılığın olup olmadığını test etmek amacıyla öncelikli olarak deney ve kontrol gruplarının son testten aldıkları puanların normal dağılıp dağılmadığını öğrenmek gerekmektedir. Yapılan Shapiro-Wilk normallik analizi sonucuna göre deney grubunun son test puanı ($S-W=,924$; $p=,175$) ve kontrol grubunun son test puanına ($S-W=,920$; $p=,075$) göre normallik varsayımlarını karşıladıkları görülmektedir. Daha sonra grupların son test puanlarının karşılaştırılması için parametrik testler içerisinde yer alan bağımsız gruplar için t testinin yapılması uygun görülmüştür. Deney ve kontrol grubunun son test puan karşılaştırılması Tablo 7’ de gösterilmiştir.

Tablo 7.**Deney ve Kontrol Grubu Son Test Karşılaştırması**

Ölçütler	Gruplar	n	X	ss	sd	Levene Testi		t	p
						F	p		

Başarı Son Testi	Deney	17	18,52	3,16	37	2,60	,111	2,206	,034*
	Kontrol	22	15,59	4,72					

Not. t testi için * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir

Tablo 7’de göre deney ve kontrol gruplarının başarı son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [t (33) =2,206; p=,034]. Yapılan bağımsız gruplar t testinin sonucuna göre deney grubunun son test puan ortalamalarının (X=18,52), kontrol grubunun son test puanlarının ortalamalarından (X=15,59) daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda analoji öğretim tekniği uygulamasının öğrencilerin başarılarını arttırdığı söylenebilir.

Tutum Ölçeğine Yönelik Bulgular

Tutum ölçeğine ilişkin bulgular alt bulgular şeklinde başlıklar halinde yer verilmiştir.

Tutum Ölçeğine Yönelik 1. Alt Bulgu

Tutum ölçeğine yönelik deney grubunun ön tutum ve son tutum puanlarının karşılaştırılması için öncelikle deney grubu öğrencilerinin ön tutum ve son tutum puanlarının normal dağılıp dağılmadığına bakmak gerekmektedir. Deney grubunun ön tutum ve son tutum puanları için alt boyutlara yönelik Shapiro-Wilk normallik testinde güdülenme alt boyutu [S-W= ,928; p= ,198], değer verme alt boyutu [S-W= ,905; p= ,083], sorumluluk alt boyutu [S-W= ,969; p= ,804], faydalılık alt boyutu [S-W= ,962; p= ,661], duyarlılık alt boyutu [S-W= ,962; p= ,661] ve tutum aritmetik fark değeri [S-W= ,939; p= ,307] hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında deney grubunun ön test ve son testten almış oldukları puanlar normal dağılım göstermektedir. Normallik varsayımı sağlandıktan sonra bağımlı gruplar t testi yapılması uygun görülmüştür. Deney grubunun ön tutum son tutum puan karşılaştırılması Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Deney Grubu Ön Tutum ve Son Tutum Karşılaştırması

Alt Boyutlar	Test Grubu	Test	n	X	Ss	Sd	t	P
Güdülenme	Deney Grubu	Ön Test	17	3,97	,706	16	-	,023*
		Son Test	17	4,33	,355		2,505	
Değer Verme	Deney Grubu	Ön Test	17	3,25	,636	16	-	,00**
		Son Test	17	4,16	,627		6,004	
Sorumluluk	Deney Grubu	Ön Test	17	4,05	,765	16	-	,024*
		Son Test	17	4,50	,473		2,497	
Faydalılık	Deney Grubu	Ön Test	17	3,88	,773	16	-	,023*
		Son Test	17	4,38	,361		2,514	
Duyarlılık	Deney Grubu	Ön Test	17	3,45	,873	16	-	,027*
		Son Test	17	4,05	,555		2,438	
Tutum Aritmetik	Deney Grubu	Ön Test	17	3,71	,638	16	-	,001*
		Son Test	17	4,28	,340		3,932	

Not. t testi için * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 8’e göre deney grubunun ön tutum ve son tutum puanları için tutum ölçeği alt boyutlarının bağımlı gruplar t testi sonuçlarına göre; güdülenme alt boyutu [t₍₁₆₎= -2,505; p=,023], değer verme alt boyutu [t₍₁₆₎= -6,004; p=,00], sorumluluk alt boyutu [t₍₁₆₎= -2,497; p=,024], faydalılık alt boyutu [t₍₁₆₎= -2,514; p=,023], duyarlılık alt boyutu [t₍₁₆₎= -2,438; p=,027] ve tutum aritmetik [t₍₁₆₎= -2,438; p=,027] puanları hesaplanmıştır. Deney grubunun son tutum puanlarının, deney grubu ön tutum puanlarına göre anlamlı farklılığı bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre analoji öğretim tekniğinin sosyal bilgiler dersine yönelik öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Tutum Ölçeğine Yönelik 2. Alt Bulgu

Kontrol grubunun ön ve son tutum puanlarının karşılaştırılmasının yapılması için öncelikle kontrol grubunun almış olduğu ön tutum ve son tutum puanlarının normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına bakmak gerekmektedir. Kontrol grubunun ön tutum ve son tutum puanları için alt boyutlara yönelik “Shapiro-Wilk normallik testinde” güdülenme alt boyutu [S-W= ,970; p= ,706], değer verme alt boyutu [S-W= ,932; p= ,137], sorumluluk alt boyutu [S-W= ,913; p= ,054], faydalılık alt boyutu [S-W= ,958; p= ,452], duyarlılık alt boyutu [S-W= ,952; p= ,351] ve tutum aritmetik değeri [S-W= ,950; p= ,315] hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre kontrol grubunun ön test ve son testten almış oldukları puanlar normal dağılım göstermektedir. Bu doğrultuda normallik varsayımı sağlandıktan sonra bağımlı gruplar t testi yapılması uygun görülmüştür. Kontrol grubunun ön tutum son tutum puan karşılaştırılması Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.*Kontrol Grubu Ön Tutum ve Son Tutum Karşılaştırması*

Alt Boyutlar	Test Grubu	Test	n	X	Ss	Sd	t	P
Güdülenme	Kontrol	Ön Tutum	22	4,09	,404	21	1,018	,320
	Grubu	Son Tutum	22	3,98	,442			
Değer Verme	Kontrol	Ön Tutum	22	3,48	,602	21	2,576	,018*
	Grubu	Son Tutum	22	3,14	,665			
Sorumluluk	Kontrol	Ön Tutum	22	3,78	,621	21	1,223	,235
	Grubu	Son Tutum	22	3,57	,691			
Faydalılık	Kontrol	Ön Tutum	22	4,00	,578	21	2,348	,029*
	Grubu	Son Tutum	22	3,80	,516			
Duyarlılık	Kontrol	Ön Tutum	22	3,74	,781	21	1,426	,169
	Grubu	Son Tutum	22	3,44	,859			
Tutum Aritmetik	Kontrol	Ön Tutum	22	3,85	,408	21	2,439	,024*
	Grubu	Son Tutum	22	3,64	,464			

Not.t testi için * $p<0,05$, ** $p<0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 9'a göre kontrol grubunun ön tutum ve son tutum puanlarının tutum alt boyutlarının bağımlı gruplar t testi sonuçlarına göre; güdülenme alt boyutu [$t_{(21)} = 1,018$; $p=,320$], değer verme alt boyutu [$t_{(21)} = 2,576$; $p=,018$], sorumluluk alt boyutu [$t_{(21)} = 1,223$; $p=,235$], faydalılık alt boyutu [$t_{(21)} = 2,348$; $p=,029$], duyarlılık alt boyutu [$t_{(21)} = 1,426$; $p=,169$] ve tutum aritmetik [$t_{(21)} = 2,439$; $p=,024$] puanları hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre kontrol grubunun ön tutum ve son tutumdan aldıkları 'değer verme' ile 'faydalılık' alt boyutlarında ve 'tutum aritmetik' puanlarının arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlardan 'güdülenme', 'sorumluluk' ve 'duyarlılık' boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tutum ölçeğine yönelik 3. alt bulgu

Tutum ölçeğine yönelik deney ve kontrol grubunun son tutum puanlarının karşılaştırılması için öncelikle deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum ve son tutum puanlarının normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek gerekmektedir. Deney ve kontrol grubunun ön tutum ve son tutum puanları için alt boyutlara yönelik Shapiro-Wilk normallik testinde güdülenme alt boyutu için deney grubunun [S-W= ,968; $p=,781$] ve kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,930; $p=,121$], değer verme alt boyutu için deney grubunun son tutum puanı [S-W= ,914; $p=,117$] ve kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,990; $p=,998$], sorumluluk alt boyutu için deney grubunun son tutum puanı [S-W= ,894; $p=,054$] ve kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,934; $p=,148$], faydalılık alt boyutu için deney grubunun son tutum puanı [S-W= ,921; $p=,156$], kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,957; $p=,438$], duyarlılık alt boyutu için deney grubunun son tutum puanı [S-W= ,930; $p=,219$] ve kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,939; $p=,193$] ile tutum aritmetik son tutum puanı deney grubunun [S-W= ,916; $p=,128$] ve kontrol grubunun son tutum puanı [S-W= ,977; $p=,858$] hesaplanmıştır. Her iki grupta ön tutum ve son tutumdan almış oldukları puanlar normallik dağılımını karşılamaktadır. Normallik varsayımı sağlandıktan sonra deney ve kontrol gruplarının ön ve son tutumlardan almış oldukları puanlara parametrik testler arasından bağımsız gruplar t testi yapılması uygun görülmüştür. Analize ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.*Deney ve Kontrol Grubu Son Tutumlarının Karşılaştırılması*

Ölçütler	Gruplar	n	X	ss	sd	Levene Testi		t	p
						F	p		
Son Tutum Güdülenme	Deney	17	4,33	,355	37	,296	,590	2,704	,010*
	Kontrol	22	3,98	,442					
Son Tutum Değer Verme	Deney	17	4,16	,627	37	,002	,965	4,835	,000**
	Kontrol	22	3,14	,665					
Son Tutum Sorumluluk	Deney	17	4,50	,473	37	1,416	,242	4,767	,000**
	Kontrol	22	3,57	,691					
Son Tutum Faydalılık	Deney	17	4,38	,361	37	4,099	,050	3,936	,000**
	Kontrol	22	3,80	,516					
	Deney	17	4,05	,555					

Son Tutum	Duyarlılık	Kontrol	22	3,44	,859					
Son Tutum	aritmetik	Deney	17	4,28	,340	37	2,279	,140	4,719	,000**
		Kontrol	22	3,64	,464					

Not. t testi için * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$ değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu gösterir.

Tablo 10'a göre deney ve kontrol gruplarının son tutum puanlarının tutum alt boyutlarının bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre güdülenme için [$t_{(37)} = 2,704$; $p = ,010$], değer verme [$t_{(37)} = 4,835$; $p = ,00$], sorumluluk [$t_{(37)} = 4,767$; $p = ,00$], faydalılık [$t_{(37)} = 3,936$; $p = ,00$], duyarlılık [$t_{(37)} = 2,555$; $p = ,015$] ve tutum aritmetik [$t_{(37)} = 4,719$; $p = ,000$] puanları hesaplanmıştır. Bu sonuçlar tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Gruplar arasında deney grubunun kontrol grubu lehine anlamlı farklılık olması, analogi öğretim tekniğinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisinin, müfredata dayalı uygulamaya kıyasla daha fazla olduğu söylenebilir.

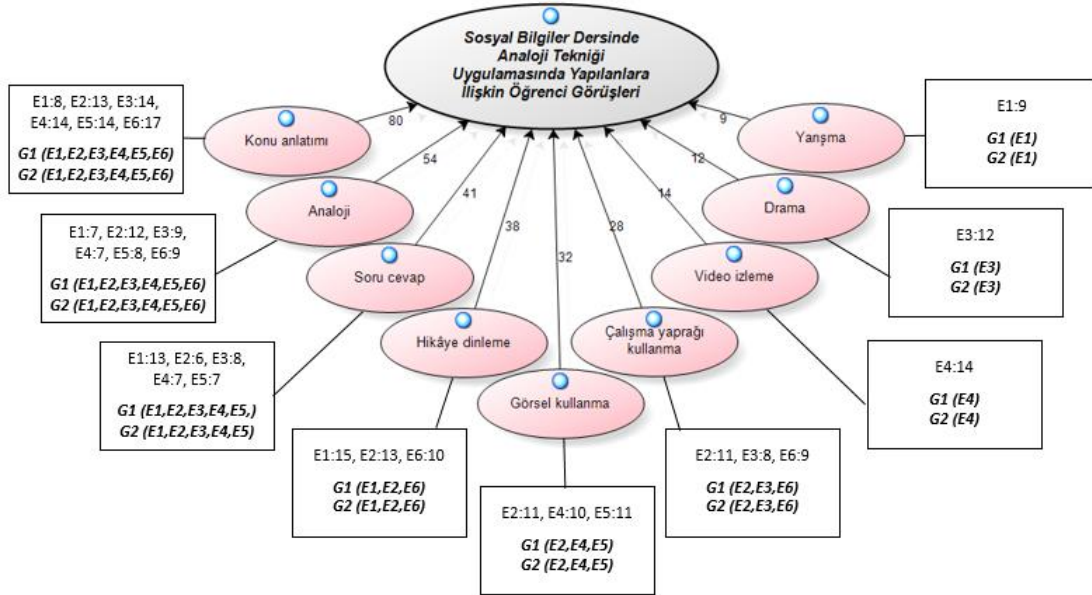
Nitel Bulgular

Sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği uygulamasında yapılanlara ilişkin öğrenci görüşleri

Öğrenci günlüklerinde öğrencilerin görüşlerinden elde edilen ilk tema ana tema ve altında toplanan alt temalar ile frekansları aşağıdaki Şekil 1'deki şemada gösterilmiştir.

Şekil 1.

Sosyal Bilgiler Dersi Analogi Tekniği Uygulamasının Katkılarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Model

Şekil 1'de gösterilen modelde, "Sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği uygulamasında yapılanlara ilişkin öğrenci görüşleri" ana temasına ilişkin en çok yüklenen 9 alt tema bulunmaktadır. Bu temalar en çok yüklenenden en az yüklenene doğru sıralanmıştır. Bunlar; 'Konu anlatımı' (f: 80), 'Analoji' (f: 54), 'Soru cevap' (f: 41), 'Hikâye dinleme' (f: 38), 'Görsel kullanma' (f: 32), 'Çalışma yaprağı kullanma' (f: 28), 'Video izleme' (f: 14), 'Drama' (f: 12), 'Yarışma' (f: 9) şeklindedir. Bu kodlara ilişkin öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerini desteklemesi açısından alt temalarla ilişkili gözlemci görüşlerine yer verilmiştir.

Analoji tekniği uygulamasında 1. ana tema altında en çok yüklenen alt tema "Konu anlatımı" dır. Bu alt temaya ilişkin bir öğrenci Gn-Ö17-E1 "Bugün Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve nasıl büyüyüp gelişmesi ile ilgili konuyu işledik". Gözlemci Gz1-E1 "Öğretmen etkinlik ile ilgili hikâye okuduktan sonra Osmanlı'nın kuruluşu ve Osman Bey hakkında konu anlattı." sözleriyle derslerde ilgili ders konularının işlendiği belirtilmiştir. Konu anlatımı alt teması ile ilgili öğrenci günlükleri ve gözlemci notlarından anlaşılacağı üzere öğretmen etkinliklerle ilgili olan ders konusu hakkında öğrencileri bilgilendirmiştir. Etkinlikler yapılırken ara ara konu hakkında açıklamalarda bulunduğu anlaşılmaktadır.

Analoji tekniği uygulamasında 1. ana tema altında en çok yüklenen ikinci alt tema "Analoji yapma" dır. Bu alt temaya ilişkin öğrenci günlüklerinde bir öğrenci Gn-Ö4-E2 "Analoji ile ilgili etkinlik yaptık. Okunan hikâye tmar konusuna çok benziyordu." Gözlemci notlarında da Gz2-E4 "Kısa videonun sonunda öğretmen, öğrencilerine izledikleri hakkında sorular

sorarak onları sömürgecilik hakkında düşünmeye sevk ediyor. Burada öğretmen guguk kuşunun hilesi ile sömürgecilik arasında analogi yapmalarını sağladı.” şeklinde ifade edilmiştir. Analogi Yapma koduna ilişkin öğrenci görüşleri ve gözlemcilerin görüşlerine göre derste yapılan etkinliklerde analogi yapıldığını, öğrencilerin ders konusu ve etkinlikler arasında analogik ilişki kurabildikleri söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 1. ana tema altında en çok yüklenen üçüncü alt tema “Soru cevap” dır. Bu alt tema ile ilgili öğrenci günlüklerinde bir öğrenci, Gn-Ö12-E6 “Derste öğretmenimiz kültür ve medeniyet ile ilgili sorular sordu, bizde cevaplamaya çalıştık.” olarak ifade etmiştir. Gözlemci notlarında ise Gz1-E2 “Öğretmen derse sorular sorarak başladı. Öğrencileri derse dahil etmek ilgilerini çekmek için yeterli olduğu söylenebilir. Çünkü sınıf genel olarak hatta çoğunlukla derse katılım sağladı. Soruların hemen ardından tımar sistemini açıklar nitelikteki bilgilendirmesini yapan öğretmen derse öğrencilerini hazırlamış oldu.” şeklinde ifadeye yer verilmiştir. Soru cevap yapma alt teması ile öğretmenin derste öğrencilere soru sorarak onların konu hakkındaki ön bilgilerini öğrenmeye çalıştığı yorumu yapılabilir. Ayrıca öğrencilerin soru cevap yaparak derse aktif olarak katılım sağladıkları söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 1. ana tema altında en çok yüklenen dördüncü alt tema “Hikâye dinleme” dir. Bu alt temaya ilişkin öğrenci günlüklerinde Gn-Ö1-E1 “Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili etkinlik yapıldı. Konuyla ilgili hikâye okundu. Hikâye çok güzeldi.” Gözlemci notunda ise Gz1-E1 “...Ancak kısa bir süre sonra öğrencilerin tamamı hikâye okuyan öğretmenlerini dinlemeye başladılar. Hikâye küçük bir karıncanın önce kendi yuvasını kurması, zamanla bu ailenin genişlemesi ve bir devlet haline gelmesini anlatıyordu.” olarak ifade edilmiştir. Hikâye dinleme kodu ile ilgili öğrenci günlükleri ve gözlemci notlarından da anlaşılacağı üzere bazı etkinliklerde araştırmacı tarafından oluşturulan hikâye örneği kullanılmıştır. Görüş örneklerine bakıldığında derste okunan hikâyenin öğrenciler tarafından ilgiyle dinlendiği yorumu yapılabilir.

Analoji tekniği uygulamasında yükleme yapılan bir diğer alt tema “Görsel kullanma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde Gn-Ö1-E2 “Osmanlı devletine ait eski tapuların resimlerini gördü. Aynı zamanda günümüzdeki tapu örneklerini de gördük. İkisini karşılaştırdık.” olarak ifade edilmiştir. Gözlemci notlarında, Gz2-E5 “Daha sonra öğrencilere eski telefonların resimleri gösterilerek, bu telefonlar ile yapılabileceklerin sınırlı olduğundan bahsetti.” şeklinde belirtilmiştir. Görsel kullanma alt temasına ilişkin öğrenci ve gözlemcilerin görüşlerine göre öğrencilere gösterilen görsellerle öğrencilerin derste ilgilerinin konuya çekilmeye çalışılmıştır.

Analoji tekniği uygulamasında yükleme yapılan bir diğer alt tema “Çalışma yaprağı kullanma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde Gn-Ö13-E2 “Ders sırasında etkinlik bitiminde bize çalışma yaprakları dağıtıldı. Bizler de oradaki soruları çözdük.” olarak ifade edilirken gözlemci notlarında da Gz1-E2 “Öğretmen etkinlik sonunda öğrencilere çalışma yaprakları dağıttı. Çocuklara süre verdi. Oradaki soruları çözmeleri istendi.” şeklinde yer verilmiştir. Çalışma yaprağı kullanma ile ilgili öğrenci ve gözlemci görüşlerine göre etkinlik sonunda, öğrencilerin etkinlik ve ders konusuna ilişkin bilgilerini pekiştirmesi ve etkili bir öğrenme için çalışma kağıtlarının dağıtıldığı söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında yükleme yapılan başka bir alt tema “Video izleme” ile ilgili öğrenci günlüklerinde Gn-Ö15- E4 “Sömürgecilik konusunu öğrendik. Bununla ilgili resim gördük ve guguk kuşunun hayatını anlatan video izledik. Derste izlediğimiz video çok güzeldi.” şeklinde yer verilmiştir. Gözlemci görüşlerine göre; Gz2-E4 “Daha sonra öğretmen akıllı tahtaya bir video yansıtır, bu video guguk kuşunun hile ile başka guguk kuşunun yuvasını ele geçirmesini anlatıyor.” Olarak belirtilmiştir. Video izleme alt temasında öğrenci görüşlerine ve gözlemci görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin derste izledikleri videoyu beğendikleri ve dikkatlerini çektiği yorumu yapılabilir.

Analoji tekniği uygulamasında yükleme yapılan başka bir alt tema “Drama” ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde Gn-Ö6-E3 “Divan-ı Hümayundaki toplantılar gibi bizde spor kulübü toplantısı yaptık. Bizlerde etkinlikte spor kulübüyle ilgili kararlar aldık.” Gözlemci notlarında Gz2-E3 “Drama etkinliği için sıralar toplantı masası şekline getirilerek öğrencilerin her birine bir görev verilir. Burada başkan, başkan vekili, başkan yardımcısı, eğitimden ekonomiden sorumlu olan temsili öğrenciler yer almaktadır. Görev verilen öğrencilerin bu kişileri canlandırması istenir.” şeklinde ifade edilmiştir. Drama kodu ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşlerine göre etkinlik kapsamında ders konusu ile ilgili drama yapılır. Böylelikle hem öğrencilerin derse katılımları sağlanarak hem de kendilerini ifade etme fırsatı sunulmuştur.

Analoji tekniği uygulamasında yükleme yapılan diğer bir alt tema “Yarışma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde Gn-Ö10-E1 “Bugün derste etkinlik yaptık. Etkinlikte öğretmenimiz bize yarışma yaptırdı. Arkadaşlarımla yarıştık. Doğru soruyu bilen bir ön sıraya geçiyordu. En öndeki sıraya kadar gelen yarışmayı kazandı.” Gözlemci notlarında Gz1-E1 “Öğretmen çocuklara bir yarışma oynayacaklarını söyler. Öğretmen tarafından öğrencilerin yardımıyla sınıf tahtasının önüne farklı bir sıra düzeni oluşturuldu. Sırasıyla düzenlenmiş sıralara öğrenciler oturtuldu. Önce en arka sıraya oturtuldular. Sorular soruldu, sorular bilindikçe en ön sıralara doğru yerleştirildiler. En ön sıraya kadar gidebilen öğrenci yarışmayı kazanmış oldu.” olarak yer verilmiştir. Yarışma ile ilgili öğrenci ve gözlemci görüşlerinde, etkinlik kapsamında yarışma yapılmasına ilişkin ve yarışma içeriği ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

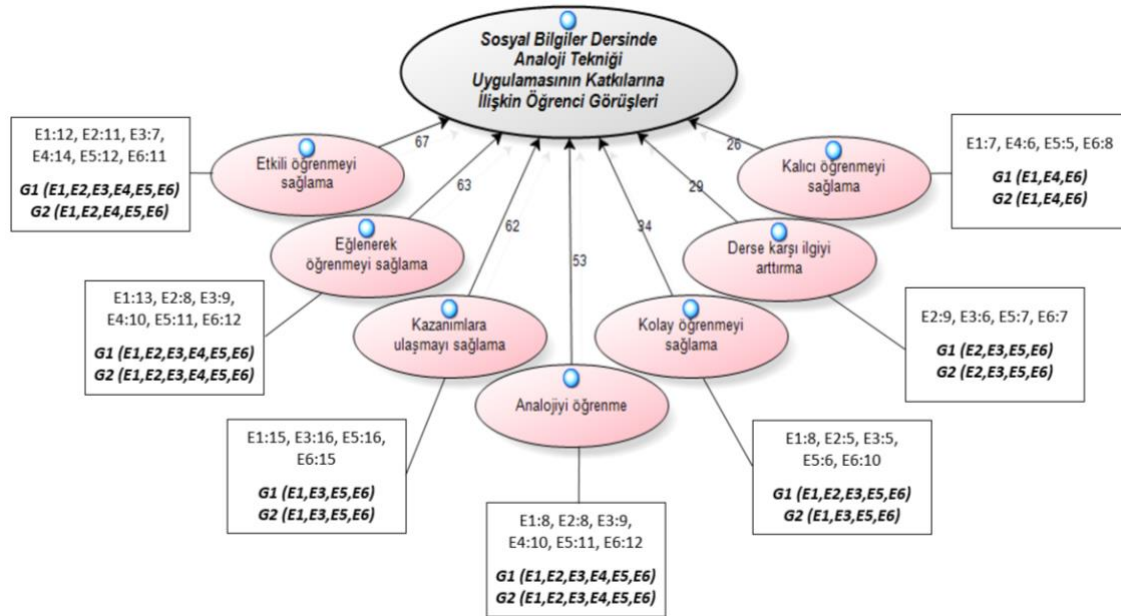
Genel olarak değerlendirildiğinde “Sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği uygulamasında yapılanlara ilişkin öğrenci görüşleri” ana teması altında 9 alt tema (konu anlatımı, analogi, soru cevap, hikâye dinleme, görsel kullanma, çalışma yaprağı kullanma, video izleme, drama, yarışma) kümelmiştir. Bu alt temalar etkinlik sırasında kullanılan öğretim yöntem ve teknikleridir. Bu temaların kullanılmasıyla amaçlanan öğrencilerin derse olan ilgilerini çekmek, onların etkinliğe aktif olarak katılmalarını sağlamaktır. Ayrıca araştırmanın amacı doğrultusunda analogi tekniği kullanılarak oluşturulan etkinliklerin etkililiğini anlamalarını kolaylaştırmak olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgiler dersi analogi tekniği uygulamasının katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri

Öğrenci günlüklerinden ve araştırmacı gözlemlerindeki kodlardan elde edilen ikinci ana tema ve tema altında yüklenen alt temalar ve frekansları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2.

Sosyal Bilgiler Dersi Analogi Tekniği Uygulamasının Katkılarına İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Model

Şekil 2’de gösterilen modelde “Sosyal bilgiler dersi analogi tekniği uygulamasının katkılarına ilişkin öğrenci görüşlerine ilişkin model” ana temasına ilişkin en çok yüklenen 7 alt tema bulunmaktadır. Bu temalar en çok yüklenenden en az yüklenene doğru sıralanmıştır. Bu alt temalar en fazla yüklenenlerden en aza doğru sıralanmıştır. Bunlar; ‘Etkili öğrenmeyi sağlama’ (f: 67), ‘Eğlenerek öğrenmeyi sağlama’ (f: 63), ‘Kazanımlara ulaşmayı sağlama’ (f: 62), ‘Analojiyi öğrenme’ (f: 53), ‘Kolay öğrenmeyi sağlama’ (f: 34), ‘Derse karşı ilgiyi artırma’ (f: 29), ‘Kalıcı öğrenmeyi sağlama’ (f: 26) şeklindedir. Alt temalara ilişkin öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşlerine yer verilmiştir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen birinci alt tema “Etkili öğrenmeyi sağlama” ile ilgili öğrenci günlüklerinde Gn-Ö5-E2 “Derste öğretmenimin anlattığı konuyu anladım. Etkinlik ile Tımar arazilerini daha iyi öğrendiğim.” şeklinde ifade edilmiştir. Gözlemci notlarında da Gz1-E5 “Tartışma yapıldığında öğrencilerin konuyu oldukça iyi anladıkları belli oluyordu. Hemen hemen hepsinin konuyla ilgili fikri vardı.” olarak belirtilmiştir. Etkili öğrenmeyi sağlama alt temasına ilişkin örnekler değerlendirildiğinde öğrencilerin ve gözlemci görüşlerinde etkinler yardımıyla derisi daha iyi anladıkları daha etkili öğrendikleri söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen ikinci alt tema ‘Eğlenerek öğrenmeyi sağlama’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde Gn-Ö7-E6 “Osmanlıda kültür ve medeniyet konusunu çok iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Çünkü derste yine etkinlik yaptık ve çok eğlendim. Hem derste eğlendim hem de öğrendiğimi düşünüyorum.” olarak ifade edilmiştir. Gözlemci görüşlerinde ise Gz2-E1 “...ve eğitsel oyun yöntemlerinden yararlanıldığı ve böylelikle tekdüzeliğinden uzak eğlenceli bir ders olduğu görülmektedir.” şeklinde yer verilmiştir. Eğlenerek öğrenmeyi sağlama alt temasına ilişkin öğrenci ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde ders etkinlik ile yapıldığında öğrencilerin eğlenceli bir ders ortamı geçirdikleri ve keyif alarak konuları öğrendikleri söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen üçüncü alt tema ‘Kazanımlara ulaşmayı sağlama’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde Gn-Ö11-E5 “*Osmanlıda eski zamanlardan başlayan şimdikiye kadar olan değişimler, yenilikleri öğrendim.*” olarak ifade edilmiştir. Gözlemci görüşlerinde Gz1-E3 “*Öğretmen etkinliğe başlarken soru cevap yöntemini kullanarak öğrencilerin dersin kazanımları konusunda düşünmelerini sağladı.*” olarak belirtilmiştir. Kazanımlara ulaşmayı sağlama alt temasına ilişkin öğrenci ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğretmenin amacı öğrencilerin ders kazanımlarını anlamalarını ve onlara soru cevap gibi teknikler uygulayarak düşünmelerini sağlamaktır. Ayrıca öğrencilerin ders kapsamında verilmesi gereken kazanımlara ilişkin görüşte bulunmuşlardır.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen dördüncü alt tema ‘Analojiyi öğrenme’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde Gn-Ö3-E3 “*Çünkü etkinlikteki örneği benzettim. Onların arasındaki ilişki kültür ve medeniyet konusu ilgimi çekti.*” olarak ifade edilmiştir. Gözlemci notlarında Gz1-E1 “*Öğretmen daha sonra, “Osmanlı Devleti’ne benzeyen neydi? Sorusunu sordu. Öğrencilerde küçük karınca ve küçük karınca cumhuriyeti cevaplarını verdiler. Öğretmen tekrar “Osman Bey’e benzeyen neydi? Sorusunu sordu. Cevap olarak küçük karınca dediler.*” Analojiyi Öğrenme alt temasına ilişkin öğrenci ve gözlemci görüşlerine ilişkin örnekler değerlendirildiğinde analoji tekniği ile yapılan etkinliklerin öğrenciler üzerinde etkili olduğu, öğrencilerin dikkatini çektiği ve öğrenmeleri üzerinde olumlu katkılar sağladığı söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen bir diğer alt tema ‘Kolay öğrenmeyi sağlama’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde ifade edilenler şu şekildedir; Gn-Ö2-E5 “*Analoji ile etkinliklerde daha kolay öğrendiğimi düşünüyorum.*” Gözlemci notlarında da şu ifadeler bulunmaktadır. Gözlemci notlarında ise Gz2-E1 “*Hikâye etkinliğini kolay anladıkları verdikleri tepkiden belliydi. Bu durumun öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacağı kanaatindeyim.*” Kolay öğrenmeyi sağlama alt temasına ilişkin öğrencilerin ve gözlemcilerin görüşleri değerlendirildiğinde analoji etkinliği ile öğrenmeleri üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenebilir. Bu durumun hem öğretmen hem de öğrenci açısından avantaj sağlayacağı düşünülmektedir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen bir diğer alt tema ‘Derse karşı ilgiyi artırma’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde; Gn-Ö16-E5 “*Derste etkinlik yapıldığında hem ilgim artıyor hem de konuya ve öğretime daha çok dikkatimi verebiliyorum.*” şeklinde ifade edilmiştir. Gözlemci görüşlerinde, Gz1-E2 “*Öğrenciler tapuları inceleyip karşılaştırdılar. Fikir edinmiş oldular. Öğrenciler Osmanlıdan kalma tapularla ilgili sorular sordu. Tapu örneklerinin dikkatlerini çektiği belli oluyordu.*” olarak ifade edilmiştir. Derse karşı ilgiyi artırma alt temasına verilen öğrenci ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin etkinlikle ders yapılmasına olumlu tepkiler verdikleri hem öğretmene hem de konuya dikkatlerini verebildikleri söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 2. ana tema altında en çok yüklenen başka bir alt tema ‘Kalıcı öğrenmeyi sağlama’ ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde şu şekilde yer verilmiştir; Gn-Ö17-E5 “*Öğrendiklerimin kalıcı olduğunu düşünüyorum. Çünkü etkinlikleri hiç unutmam gibi geliyor.*” Gözlemci görüşlerinde Gz1-E4 “*Öğretmen dersi anlatıp, etkinliğin bitmesine yakın tekrar bir konu özeti yapar ve öğrencilerin olan sorularını cevaplar. Böylelikle öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde kalıcılığı artırma çabası içinde olduğu söylenir.*” şeklinde yer verilmiştir. Kalıcı öğrenmeyi sağlama alt temasına ilişkin öğrenci görüşleri ve gözlemci görüşüne göre analoji tekniği ile yapılan etkinliklerin öğrenciler üzerinde öğrenmelerini olumlu olarak desteklediği ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasına yardımcı olduğunu düşündürmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde “Sosyal bilgiler dersi analoji tekniği uygulamasının katkılarına ilişkin öğrenci görüşlerine ilişkin model” ana teması altında 7 alt tema (*etkili öğrenmeyi sağlama, eğlenerek öğrenmeyi sağlama, kazanımlara ulaşmayı sağlama, analojiyi öğrenme, kolay öğrenmeyi sağlama, derse karşı ilgiyi artırma, kalıcı öğrenmeyi sağlama*) kümelmiştir. Öğrenci görüşleri ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde derslerde etkili öğrenmeyi sağlamanın en fazla yüklenen alt tema olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle bakıldığında analoji tekniğinin öğrenmeye olan katkılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir.

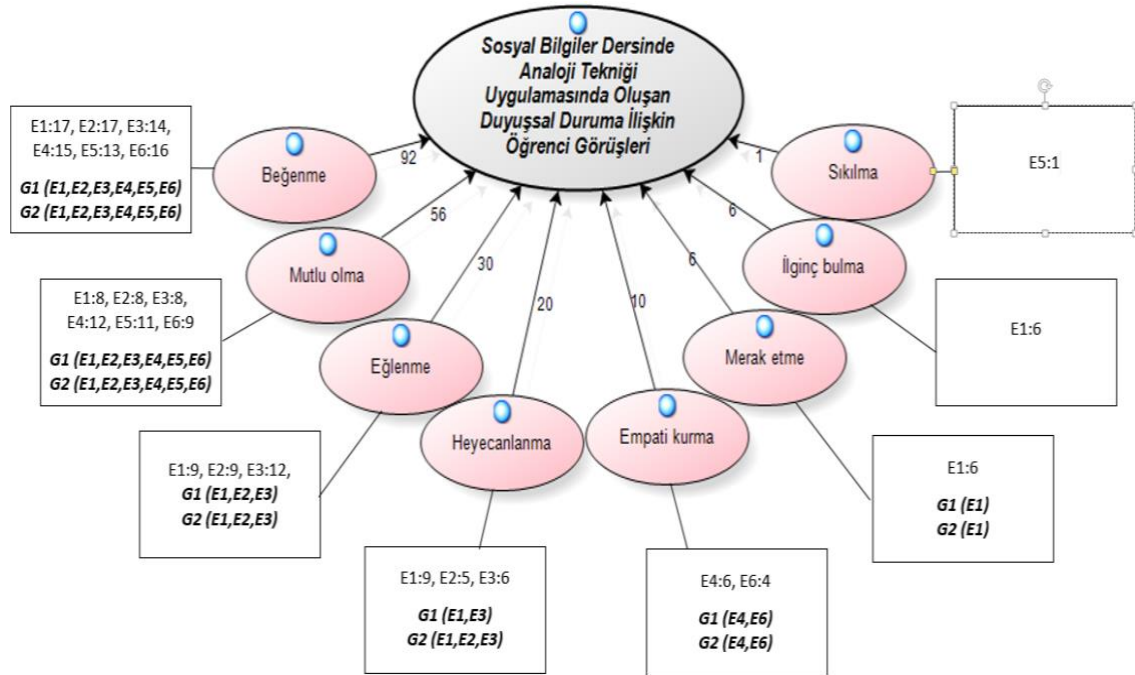
Sosyal bilgiler dersinde analoji tekniği uygulamasında oluşan duyuşsal duruma ilişkin öğrenci görüşleri

Öğrenci günlüklerinden ve gözlemci görüşlerden elde edilen üçüncü ana tema ve tema altında yüklenen alt temalar ve frekansları Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3.

Sosyal Bilgiler Dersinde Analoji Tekniği Uygulamasında Oluşan Duyuşsal Duruma İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Model

Şekil 3'de gösterilen modelde "Sosyal Bilgiler Dersinde Analoji Tekniği Uygulamasında Oluşan Duyuşsal Duruma İlişkin

Öğrenci Görüşleri" ana temasına ilişkin en çok yüklenen 8 alt tema bulunmaktadır. Bu temalar en çok yüklenenden en az yüklenene doğru sıralanmıştır. Bu alt temalar en fazla yüklenenlerden en aza doğru sıralanmıştır. Bunlar; 'Beğenme' (f: 92), 'Mutlu olma' (f:56), 'Eğlenme' (f: 30), 'Heyecanlanma' (f:20), 'Empati kurma' (f: 10), 'Merak etme' (f: 6), 'İlginç bulma' (f: 6), 'Sıkılma' (f:1) şeklindedir. Alt temalara ilişkin öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşlerine yer verilmiştir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen birinci alt tema "Beğenme" ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşleri; Gn-Ö15-E2 "Ders çok güzeldi, çok beğendim. Tımar sistemini etkinlik yaparak işledik." olarak ifade edilmiştir. Gözlemci notlarında ise Gz1-E3 "Öğrencilerin derse beğendikleri yüz ifadelerinden ve derse katılım sağlama da istekli olmalarından belli oluyordu." şeklinde yer verilmiştir. Beğenme alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin derse katılım sağladıkları, derste etkinliği beğendiklerine dair ifadelerin olması, duygu ve düşüncelerinin gayet olumlu olduğunu düşündürmektedir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen ikinci alt tema "Mutlu olma" ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşleri şu ifadelerle yer verilmiştir; Gn-Ö6-E5 "Bugün derste etkinlik sırasında öğretmenimiz konuyla ilgili sorduğu sorulara doğru cevaplar verdiğim ve fikirlerimi paylaştığım için mutluyum." Gözlemci görüşlerinde de şu ifadeler bulunmaktadır; Gz2- E4 "Öğretmen derse başladığında çocuklar bugün yine derste etkinlik yapacağız dedi. Öğrencilerin mutluluğu yüzlerinden okundu." Mutlu olma alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşlerine göre öğrencilerin derste etkinlik yaptıkları ve derse katılım sağladıkları için keyif aldıkları, bu durumların öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen üçüncü alt tema "Eğlenme" ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerine göre; Ö16-E3 "Etkinlikle ders bence daha iyi çünkü sıkılmadan ders işleniyor. Ders eğlenceli olduğu için nasıl ders bitti anlamıyorsun." şeklinde ifade edilmiştir. Gözlemci görüşlerinde; Gz1-E1 "Derste öğretmen etkinliğe katılmak isteyen var mı diye sordu. Öğrenciler etkinliğe katılmak için istekle parmak kaldırdılar. Etkinliğe katılanların eğlendikleri belli oluyordu." Eğlenme alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini açıkça ifade ettikleri, etkinlikleri beğendikleri için derse aktif katılım sağladıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca derslerde eğlenmelerinin motivasyonlarını arttırdığı söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen dördüncü alt tema "Heyecanlanma" ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde; Ö4-E2 "Hikâye örneğini ben okudum, o sırada heyecanlandım." şeklinde yer verilmiştir. Gz2-E1 "Öğretmen etkinliğe başladığında, çocuklar bugün farklı bir ders yapacağız. Ders ile beraber etkinlikte yapacağız dedi. Etkinlik içeriğinden bahsettiğinde öğrencilerden bazıları heyecanlandı." olarak ifade edilmiştir.

Heyecanlanma alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin etkinlik yapma ile ilgili olumlu düşünceleri olduğu, etkinliğe katılmada istekli oldukları ve bu durumu da derste heyecanlanarak ifade ettikleri söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen bir diğer alt tema “Empati kurma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde şu şekilde ifade edilmiştir; Ö16-E4 “*Sömürgecilik yaşayan insanları düşündüm de gerçekten hak etmediklerini düşünüyorum, Üzdüm onlara.*” Gözlemci notlarında da Gz2-E6 “*Osmanlı’da yapılan ‘Kültür ve Miras’ ile ilgili etkinlikte öğrenciler farklı dil ve kültürlerin bir arada yaşamalarıyla ilgili öğretmene epey sorular sordular. O dönemlerde nasıl yaşadıklarını öğrenmek istediler. Bizlerinde çevresinde farklı dili konuşan insanlar var, onlarla iyi geçinmeliyiz, iyi anlaşmalıyız dediler.*” Empati kurma alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin ders konusu kapsamında eski zamanlarda yaşayan insanların yaşamları dikkatlerini çektiği ve kendilerini o insanların yerine koyarak empati kurdukları anlaşılmaktadır.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen başka bir alt tema “Merak etme” ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan öğrenci görüşlerinde Ö8-E1 “*Bir sonraki etkinliği şimdiden merak ediyorum.*” şeklinde ifade edilmiştir. Gözlemciler ise Gz2-E1 “*Derste bazı öğrenciler öğretmen daha sözünü bitirmeden meraklanarak, acele etti ve öğretmene sorular sordular.*” Merak etme alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler ve gözlemci görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin ilk etkinlik olduğu için etkinliğin içeriğini bir an önce öğrenmek için sorular sordukları, meraklandıkları anlaşılmaktadır. Bu durumda onların etkinliklere ilgi duyduklarını göstermektedir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen bir diğer alt tema “İlginç bulma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde şu ifadeler yer verilmiştir; Ö17-E1 “*Ders çok farklıydı, onun için ilginç geldi bana...*” İlginç bulma alt teması ile ilgili öğrenci günlüklerinde yer alan görüşler değerlendirildiğinde öğrencilerin ilk defa böyle bir şekilde ders yaptıkları için etkinlik içeriğini farklı ve ilginç buldukları söylenebilir.

Analoji tekniği uygulamasında 3. ana tema altında en çok yüklenen bir diğer alt tema “Sıkılma” ile ilgili öğrenci günlüklerinde bir öğrenci düşüncelerine şu şekilde yer vermiştir; Ö11-E5 “*Derste hiçbir duygum değişmedi. Sıkıldım.*” Sıkılma alt temasında öğrenci görüşü değerlendirildiğinde bir öğrencinin etkinlik içeriğinden sıkıldığı, derse katılım sağlamadığı anlaşılmaktadır. Bu durumun sebebi öğrencinin etkinliğin yapıldığı gün kendini iyi hissetmemesi ya da etkinlik içeriğini beğenmemesi şeklinde yorumlanabilir.

Genel olarak “Sosyal bilgiler dersinde analoji tekniği uygulamasında oluşan duyuşsal duruma ilişkin öğrenci görüşleri” ana teması değerlendirildiğinde 8 alt temanın (‘Beğenme’, ‘Mutlu olma’, ‘Eğlenme’, ‘Heyecanlanma’, ‘Empati kurma’, ‘Merak etme’, ‘İlginç bulma’, ‘Sıkılma’) şeklinde kümelendiği görülmektedir. Bu alt temalara yönelik öğrencilerin ve gözlemcilerin görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu etkinlikleri beğendiklerini, dersi eğlenceli bulduklarını, mutlu olduklarını, derste heyecanlandıklarını, derste merak duygularının uyanması ile ilgili duygu ve düşüncelerini dile getirmişlerdir. Ayrıca ilk etkinlikte ilk defa etkinliklerle ders yaptıkları için dersi ilginç buldukları anlaşılmaktadır. Bir öğrencinin derste sıkıldığı bulgusuyla karşılaşmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yansıtan ana tema altında öğrencilerin olumlu duygularının çoğunlukta olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçları nicel ve nitel sonuçlar olarak iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Nicel bulgulara ilişkin sonuçlar

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretimde analoji tekniği kullanımının öğrencilerde akademik başarıya ve derse yönelik tutuma etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyal bilgiler dersi kapsamında 7.sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanında 6 haftalık uygulama sürecinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma karma yöntemle yürütülmüş olup karma yöntem doğasına uygun olarak hem nicel veriler hem de nitel veriler ayrı ayrı analiz yapılarak sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine ilişkin başarı testine yönelik elde edilen sonuçlara göre;

Analoji tekniği uygulanan deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının ön test puanlarına göre iki katına çıktığı ve istatistiksel açıdan aralarında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testleri karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu ile yalnızca müfredat programının uygulandığı kontrol grubunun son testleri karşılaştırıldığında aralarında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler dersinde analoji tekniği uygulaması ile müfredat programının uygulamasının öğrencilerin başarısını arttırmada olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ancak çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle bakıldığında analoji tekniği uygulamasının müfredat uygulamasına göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde analoji tekniği kullanılarak yürütülen öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar öğrencilerin ders başarılarını arttırması yönüyle araştırmanın sonuçlarıyla paralellik

göstermektedir (Akar, 2007; Akyüz, 2007; Azizoğlu, Aslan ve Pekcan, 2015; Bilgin ve Geban, 2001; Çıray, 2010; Demirci-Güler & Yağbasan, 2008; Dilber, 2006; Dinçer, 2019; Duru, 2002; Erol-Şahin, 2014). Bu durumda analogi öğretim tekniği kullanımının öğrencilerin akademik başarılarının arttırmada önemli etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Analoji tekniği uygulanan deney grubu öğrencilerinin son tutum puanlarının ön tutum puanlarına göre tutum alt boyutları (güdülenme, değer verme, sorumluluk, faydalılık, duyarlılık) ve 'tutum aritmetik' puanları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Müfredat programının uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum ve son tutum puanları, tutum alt boyutlarına göre karşılaştırıldığında 'değer verme', 'faydalılık', 'tutum aritmetik' puanlarının arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer alt boyutlardan 'güdülenme', 'sorumluluk' ve 'duyarlılık' alt boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Analoji tekniğinin uygulandığı deney grubu ile müfredat programının uygulandığı kontrol grubunun son tutum puanları, tutum alt puanları (güdülenme, değer verme, sorumluluk, faydalılık, duyarlılık) ve 'tutum aritmetik' puanları karşılaştırıldığında tutum tüm alt boyutlarında ve tutum aritmetik puanlarında deney grubunun kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında analogi tekniği uygulamasının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının üzerindeki etkisi incelendiğinde hem uygulama yapılan deney grubunun hem de müfredat programının uygulandığı kontrol grubunun son tutum puanlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Fakat analogi tekniği uygulanan öğrenciler ile uygulama yapılmayan öğrenciler arasında karşılaştırma yapıldığında son tutum puanlarının deney grubunun kontrol grubuna göre aralarında anlamlı derecede fark olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde analogi tekniğini kullanan çalışmalar araştırmayla benzer sonuçlara ulaşmışlardır (Çetinkaya, 2019; Kahraman-Gökharman, 2013; Kobal, 2011; Sarıgöl, 2022; Sert-Çıbık ve Yalçın, 2013). Her ne kadar analogi kullanımının sosyal bilgiler dersine olumlu olduğu çalışmalar olsa da deney ve kontrol gruplarında anlamlı farkın çıkmadığı çalışmalarla da karşılaşmıştır (Demirci-Güler & Yağbasan, 2008; Doğramacı, 2019; Karadoğu, 2007). Bu durumun bireysel farklılıklar ve öğrencilerin hazır bulunuşluklarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Nitel bulgulara ilişkin sonuçlar

Araştırmanın nitel boyutunda öğrenci günlüklerinden elde edilen öğrenci görüşleri ve gözlemci görüşlerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analiz neticesinde en fazla yüklenen kodlar üç ana tema altında toplanmıştır. İlk ana tema sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği uygulamasında yapılanlara ilişkin öğrenci görüşleridir. Bu ana tema altında kümelenen 9 alt tema ('Konu anlatımı' 'Analoji', 'Soru cevap', 'Hikâye dinleme', 'Görsel kullanma', 'Çalışma yaprağı kullanma', 'Video izleme', 'Drama' ve 'Yarışma') bulunmaktadır. Ortaya çıkan alt kodlar öğretim materyali ve öğretim tekniklerindedir. Uygulama sırasında öğretmen hem etkinlik yapmakta hem de ders kazanımlarını öğrenciye ilgili konuyu anlatarak sağlayacaktır. Diğer bir alt tema analogidir. Araştırma amacını yansıtan derste analogi etkinliklerine tepkisiz kalmayarak derslerde analogi kullandıklarından bahsetmişlerdir. Ayrıca öğrencilere etkinlik bitiminde ödevler verilerek evde kendi analogilerini yapmaları istenmiştir. Öğrencilerden ödevlere ilişkin dönütler gelmiştir. Kesercioğlu vd. (2004)'e göre yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin kendi analogilerini oluşturmaları istenmektedir. Burada amaç kendi benzetmeleri ile ilişki kurarak kavram öğretimini desteklemektir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularından elde edilen diğer alt temaların derslerde kullanılmasına ilişkin olumlu sonuçlarla karşılaşmıştır. Bunlar; (Şaşmaz-Ören, vd., 2010); 'Görsel kullanma' (Akkaya, 2013; Aslan ve Turan, 2016), 'Çalışma yaprağı kullanma' (Demircioğlu ve Kaymakçı, 2010; Başbüyük ve Çıkılı, 2002; Çelikkaya, 2013); 'Drama' (Yılmaz ve Ceylan, 2020; Malbeleş, 2011). 'Yarışma' (Özdemir, 2018). Bu açıdan derslerde kullanılan Öğretim Tekniklerinin öğrencilerin gerek sınıf içinde motivasyonları gerekse ders başarıları üzerinde olumlu sonuçlarının olduğu düşünülmektedir.

Nitel boyutta, öğrenci günlüklerinden ve gözlemci görüşlerinden elde edilen analizler sonucunda ikinci ana tema 'Sosyal Bilgiler Dersi Analogi Tekniği Uygulamasının Katkılarına İlişkin Öğrenci Görüşleri' olarak belirlenmiştir. Bu ana tema altında en fazla yüklenimi olan 8 alt tema yer almaktadır. Bunlar; ('Etkili öğrenmeyi sağlama', 'Eğlenerek öğrenmeyi sağlama', 'Kazanımlara ulaşmayı sağlama', 'Analojiyi öğrenme', 'Kolay öğrenmeyi sağlama', 'Derse karşı ilgiyi arttırma', 'Kalıcı öğrenmeyi sağlama') şeklindedir. Araştırmaya benzer sonuçlara ulaşan Gürkan ve Doğanay (2016), sosyal bilgiler dersinde analogi kullanımının öğrenciler üzerindeki kavram gelişim sürecindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma yarı yapılandırılmış görüşme ve araştırmacı günlükleri ile toplanmıştır. Araştırmada öğrenciler ders konusu ile ilgili kazanımlara ulaşmada, muhakeme yapabilmeye, ilgili konudaki ön bilgilerinde, ilgi düzeylerinde, güdülenmişliklerinde ve yapılan analogi uygulamasını farklı bulmalarını ve sevme gibi duyuşsal boyutta kadar olumlu görüş bildirmişlerdir. Arıcı (2018), fen bilimleri dersinde analogi kullanımının öğrencilerin kavramsal anlam oluşturma etkisi incelemiştir. Bu çalışmada öğrenciler derste ilgilerinin arttığı, dersin kalıcı olduğunu, anlamlı ve etkili öğrenmenin gerçekleştiği ayrıcı dersin eğlenceli geçtiğini

ve ders ortamında kendilerini mutlu hissettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar araştırmannın sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırmada sosyal bilgiler dersinde analogi tekniği uygulamasında oluşan duyuşsal duruma ilişkin öğrenci görüşlerine göre 8 alt tema oluşmuştur. Bunlar; ('Beğenme', 'Mutlu olma', 'Eğlenme', 'Heyecanlanma', 'Empati kurma', 'Merak etme', 'İlginç bulma', 'Sıkılma') şeklindedir. Araştırmannın nitel sonuçlarıyla paralel görüşte olan Kobal (2011), yaptığı çalışmada analogi uygulamaları hakkında öğrencilerden görüş almış ve öğrencilerin hem bilişsel hem de duyuşsal olarak katkıları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin duyuşsal boyuta yönelik derse güzel bulduklarını, eğlendiklerini ifade eden olumlu görüşlerde bulunmuşlardır. Çalışmanın bilişsel katkılarında, öğrenci görüşlerinde analogi uygulaması ile bilgilerinin arttığını, kalıcı öğrenmenin gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin derse beğenmelerinin sebepleri araştırılmış analogi tekniğinin derse karşı ilgi ve merak duygularını arttırdığını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını ve anlamlı/kalıcı öğrenmeyi sağlama açısından olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmayla benzer sonuçlara ulaşan Şaşmaz-Ören, vd. (2010) yaptıkları "*çalışmada analogi ve araştırma temelli öğrenme uygulamaları hakkında öğrenci görüşlerini*" incelemişlerdir. Öğrenci görüşlerinden elde ettikleri verilerin analizi sonucunda analogi kullanımının bilişsel ve duyuşsal olarak olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenciler analogi uygulaması ile öğrendikleri bilgiyi arttırdıklarını, bilgilerinin kalıcılığını sağladığı yönünde görüş bildirmişler. Ayrıca uygulama sırasında dersten keyif aldıklarını, derse olan ilgilerinin arttığı ve derse eğlenceli bulduklarını belirtmişlerdir. Akyıldız (2022), sosyal bilgiler dersinde analogi öğretim tekniklerinden TWA kullanılarak yürüttüğü çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat formuyla veri toplanmıştır. Bu verilerin analizinde 'duyuşsal alana yönelik alt boyutta' mutluluk, özgüven, hayal gücü, 'bilişsel boyutta' daha iyi öğrenme, farklı düşünme, kalıcı bilgi, gelişim, kavramları ayırt etme gibi kazanımlar elde ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerden analogi tekniğine ilişkin görüşler alınmış, bu görüşlerden öğrencilerin derste eğlendikleri, dersler arasında ilişkiler kurdukları ve derse yönelik olumlu tutumlar geliştirdikleri görülmüştür. Yapılan çalışmalar bu araştırmalarının sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmannın nicel ve nitel boyutları kendi içinde değerlendirildiğinde sonuçların tutarlılık sağladığı birbirini desteklediği görülmektedir. Analogi tekniğinin öğrencilerin sosyal bilgiler derse başarı puanları ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde olumlu olarak etkilediğini göstermektedir. Aynı durum nitel sonuçlarla da örtüşmektedir. Araştırmada analogi kullanımının öğrencilerin başarıları ve derse yönelik tutumlarını arttırmada ve nitel boyutta da ortaya çıkan temalarda öğrencilere olan katkıları tutarlı görülmektedir. Nitel boyutta ele alınan öğrenci görüşlerinde duyuşsal boyutu yansıtan beğenme, mutlu olma, eğlenme, heyecanlanma, empati kurma gibi duyuş ve düşüncelerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu duyuşsal değişimlerin öğrencilerin nicel boyuttaki derse başarılarını ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutum sonuçlarını olumlu yönden etkileyebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Analogi tekniği bilinmeyi, bilinen tanıdık bilgilere benzeterek ifade edilme şeklidir. Bu teknik ile öğrenciler öğrenecekleri konun daha somut hale getirilmesini sağlayacaktır. Wilbers ve Duit, (2006: 39) analogilerin her zaman soyut ve anlaşılmayan durumların anlaşılabilirliğiyle ilgilenmektedir. Soyut konuları ve bileşenleri açıklayabilen analogilerin sınıf ortamlarında kullanılacak eğitim araçları olduğunu belirtmiştir. Paris ve Glynn, (2004: 243), analogi öğretim tekniğinin bilgi, tutum ve başarıyı olumlu yönde geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu açıdan düşünüldüğünde analogiler öğrenciler üzerinde etkili olduğu, öğretim süreçlerine dahil edildiklerinde faydalı olabilecekleri söylenebilir. Araştırmaya yönelik öneriler şu şekilde verilmiştir:

- Bu araştırma sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarıları ve tutuma etkisi araştırılmıştır. Başka çalışmalarda derste kalıcılığa ve üst düzey düşünme becerilerine etkisine de bakılabilir.
- Araştırma sosyal bilgiler dersinde 7.sınıf "Kültür ve Miras" öğrenme alanı ile sınırlıdır. Farklı öğrenme alanlarında analogiye yönelik etkinlikler geliştirilebilir ve analogi kullanımına yer verilebilir.
- Araştırmada ortaokul 7. sınıf öğrencileriyle çalışılmıştır. Farklı sınıf düzeyi, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, anne baba eğitim düzeyi ve farklı örneklem düzeyleri ile de (öğretmen aday, öğretmen) analogik çalışmalar yürütülebilir
- Bu araştırmada analogi tekniği her bir öğrenciye ayrı uygulanmıştır. Grup çalışmalarının öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinir. Bu açıdan analogiye dayalı etkinlik uygulamalarının grupla yapılması önerilebilir.
- Bu çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen analogi etkinlikleri uygulanmıştır. Başka çalışmalar da öğrencilerin geliştirdikleri analogiler irdelenebilir.
- Bu araştırmada uygulama süresi 6 hafta olarak belirlenmiştir. Uygulama süresi yeniden planlanıp daha uzun bir sürede uygulamalar yapılabilir. Böylelikle araştırmaya ilişkin farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu'nun 26.05.2023 tarihli E-50704946-100-298722 sayılı kararı ile araştırma ve yayın etiğine uygun gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar tarafından çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

Bu araştırma ilk yazarın doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Çalışmanın veri toplama ve raporlama süreci ilk yazar tarafından yapılmış olup, tezin planlama ve yazım süreci yazar ve danışman iş birliğinde yürütülmüştür.

Kaynakça

- Akar, M. S. (2007). *Laboratuvar dersinde yazma metinleri oluşturmanın ve analogi kullanımının akademik başarıya etkisi* (Tez No: 200887). [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Akcan, C. & Ablak, S. (2024). Development of the social studies course attitude scale. *International Journal of Education, Technology and Science*, 4(1), 1596–1618.
- Akdağ, H. (2014). Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye’deki yeri. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ. (Ed.), *Sosyal Bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* içinde (s. 2-21). Pegem Akademi.
- Akkaya, A. (2013). Türkçe derslerinde ders kitabı dışında görsel öge kullanmaya ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 471-479.
- Akyıldız, Y. (2022). *Sosyal Bilgiler öğretiminde disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş analogilerle öğretim modelinin (TWA) uygulanabilirliği* (Tez No: 763550). [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi].
- Akyüz, T. (2007). *Fen eğitiminde analogi tekniği kullanımının öğrencilerin farklı taksonomik düzeylerdeki başarıları üzerine etkisi* (Tez No. 221551). [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Arici, F. (2018). *İlkokul üçüncü sınıf fen bilimleri dersinde analogi kullanımının öğrencilerin kavramsal anlam oluşturma becerisine etkisinin farklı açılardan incelenmesi* (Tez No. 505383). [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Aslan, H. & Turan, İ. (2016). Tarih öğretmenlerinin görsel materyal kullanım düzeyleri *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 347-361.
- Ata, B. (2006). Sosyal bilgiler öğretim programı. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: yapılandırmacı bir yaklaşım* içinde (s. 71-83). Pegem Akademi.
- Atak, B. Z. (2019). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının alternatif öğretim teknikleri hakkındaki görüşleri* (Tez No: 558940). [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi].
- Azizoğlu, N., Aslan, S. & Pekcan, S. (2015). Periyodik sistem konusu ve analogilerle öğretim modeli: yöntem, cinsiyet ve motivasyon faktörlerinin öğrenci başarısına etkisi. *İlköğretim Online*, 14(2), 472-488.
- Başbüyük, A. & Çıkılı, Y. (2002). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler coğrafya konularında çalışma yaprağı ve dilsiz harita kullanımının öğrenci motivasyon ve başarısı üzerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(16), 29-38.
- Bilgin, İ. & Geban, Ö. (2001). Benzeşim (analogi) yöntemi kullanarak lise 2. sınıf öğrencilerinin kimyasal denge konusundaki kavram yanılgılarının giderilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 29-30.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (30. Baskı). Pegem Akademi.
- Coll, R. K., France, B., & Taylor, I. (2005). The role of models/and analogies in science education: implications from research. *International Journal of Science Education*, 27(2), 183-198.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry research design (2nd ed.)*. Sage Publications.
- Creswell, J. W. & Plano Clark V.L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research (2nd ed.)*. Sage Publications.
- Curtis, R.V. (1988). When is a science analogy like a social studies analogy? A comparison of text analogies across two disciplines. *Instructional Science*, 17(2), 169-177.
- Çalışkan, H. (2008). *İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının derse yönelik tutuma, akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi* (Tez No: 214533). [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Çelikkaya, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç-gereç ve materyallerini kullanma düzeyleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 73-105.
- Çetinkaya, M. (2019). *Akıllı tahta ile desteklenmiş analogi yönteminin 7. sınıf öğrencilerinin matematik başarıları, bilgilerinin kalıcılığı ve tutumlarına etkisi* (Tez No. 545504). [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Çıray, F. (2010). *İlköğretimde disiplinlerarası analogi tabanlı öğretimin öğrencilerin öğrenme düzeyleri üzerindeki etkisi* (Tez No. 263148). [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Dagher, Z. R. (1995). Analysis of analogies used by science teachers. *Journal Of Research In Science Teaching*, 32(3), 259-270.
- Demirci-Güler, P. & Yağbasan, R. (2008). Fen ve teknoloji ders kitaplarında kullanılan analogilerin ve analogilere ilişkin sorunların betimlenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 105–122.
- Demircioğlu, İ. H. & Kaymakçı, S. (2010). Tarih öğretmenlerinin çalışma yapıları hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, 27(27), 141-159.
- Deveci, Ö. & Aykaç, N. (2019). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 277-301. Doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.13m
- Dinçer, S. (2019, 12-14 Nisan). Dijital oyunlar içine yerleştirilen analogilerin fen eğitimi başarısına etkisi. *International Conference on Science, Mathematics, Entrepreneurship and Technology Education*, 39-42.

<https://www.researchgate.net/publication/338232614> Dijital Oyunlar İçine Yerleştirilen Analogilerin Fen Eğitimi Başarısına Etkisi

- Dinçer, S. (Ocak, 2005). *Bilgisayar ve teknolojileri öğreniminde analogi (benzetme) yönteminin yararları ve yöntemleri*. Akademik Bilişim Konferansı, Gaziantep, 1-11. <http://ab.org.tr/ab05/tammetin/168.doc>
- Dilber, R. (2006). *Fizik öğretiminde analogi kullanımının ve kavramsal değişim metinlerinin kavram yanlışlarının giderilmesine ve öğrenci başarısına etkisinin araştırılması* (Tez No: 181511). [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Dudley, R. (2012). *The Shapiro–Wilk Test For Normality*. <https://math.mit.edu/~rmd/46512/shapiro.pdf>
- Duru, N. (2002). *Fizik Dersinde analogi kullanımının öğrenmeye ve öğrenci başarısına etkilerinin araştırılması* (Tez no: 111204). [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Erol-Şahin, N. (2014). *Tarih öğretiminde analogi yönteminin kullanılmasının ortaöğretim öğrencilerinin tutumlarına, başarılarına ve tarihsel düşünme becerilerine etkisi* (Tez No: 381518). [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Gürkan, B. & Doğanay, A. (2016). Sosyal Bilgiler dersinde disiplinler arası öğretim yaklaşımına dayalı analogi tekniği uygulamalarının kavram gelişimine etkisi: bir durum çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 395-416.
- Kahraman-Gökharman, H. (2013). *Maddenin yapısı ve özellikleri ünitesinde analogi kullanımının öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi* (Tez No: 357099). [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (36. Basım). Nobel Yayıncılık.
- Keller, J. M. (1983). Motivational Design of Instruction. Reigeluth, C.M. (Eds.). *Instructional Design Theories and Models: An Overview of Their Current Status in* (pp. 383-434). Lawrence Erlbaum Associates, Inc. New Jersey.
- Kesercioğlu, T., Yılmaz, H., Çavaş, P. H. & Çavaş, B. (2004). İlköğretim fen bilgisi öğretiminde analogilerin kullanımı: “örnek uygulamalar”. *Ege Eğitim Dergisi*, 5(1), 35-44.
- Ketenci, Ö. (2019). *Madde ve ısı konusunda uygulanan analogi(benzeşim) üzerine bir araştırma* (Tez No: 583913). [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Kobal, S. (2011). İlköğretim ikinci kademe fen ve teknoloji dersinde analogilere dayalı öğretimin başarı, tutum ve hatırd tutma düzeyi üzerindeki etkisinin araştırılması (Tez No: 287617). [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Köksal, O. & Atalay, B. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Eğitim Akademi.
- Kurt, H. S. & Sarı, M. (2018). Fizik eğitiminde metafor ve analogi arasındaki farklar üzerine bir meta-analiz araştırması. *EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences*, 2(2), 1-11.
- Küçükkaragöz, H. (2007). *Eğitim Psikolojisi*. B. Yeşilyaprak (Ed.). *Bilişsel gelişim ve dil gelişimi* içinde (s. 84-122). Pegem Akademi.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Malbeleği, F. (2011). *Drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersi başarısına ve bilinçli tüketici düzeyine etkisi* (Tez No: 328024). [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research and case study applications in education* (2nd ed.). Jossey- Bass.
- Özdemir, K. (2018). Tarih derslerinin oyun ve yarışma tekniği ile işlenmesi ile ilgili öğrenci görüşleri “cevapı bende oyunu örneği”, *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 128-140.
- Paris, N. A., & Glynn, S. M. (2004). Elaborate analogies in science text: Tools for enhancing preservice teachers’ knowledge and attitudes. *Contemporary Educational Psychology*, 29(3), 230-247.
- Ray, J. L. (2011). "Historical Analogies, Military Surges, (and Economic Crises): Who Should be Consulted?" *The Forum*, 9 (2), 1-25. Doi: 10.2202/1540-8884.1437
- Roochink, D. (1986). Socrates’s Use of the techne-analogy. *Journal of the History of Philosophy*, 24(3), 295-310.
- Sarıbaş, S. & Babadağ, G. (2015). Temel eğitimin temel sorunları. *AJELI-Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 3(1), 18-34.
- Sarıgöl, J. (2022). *Fen öğretiminde analogi kullanımının akademik başarı ve fen dersine yönelik tutuma etkisi: Bir meta analiz çalışması* (Tez No: 753148). [Doktora Tezi, Ordu Üniversitesi].
- Sert-Çıbık, A. & Yalçın, N. (2013). Analogilerle desteklenmiş proje tabanlı öğretim yönteminin elektrik akımı konusundaki anlama düzeyi ve başarıya etkisi. *Journal of Turkish Science Education*, 10(3), 108-136.
- Şaşmaz-Ören, F., Ormanlı, Ü., Babacan, T., Çiçek, T. & Koparan, S. (2010). Analogi ve araştırma temelli öğrenme yaklaşımına dayalı rehber materyal uygulaması ile buna yönelik öğrenci görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 33-53.
- Şeker, R. (2019). *Madde ve ısı konusunda uygulanan analogi (benzeşim) üzerine bir araştırma* (Tez No: 583913) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Şeyihoğlu, A., Torun, E. & Özgürbüz, İ. (2022). İlköğretim 4-5-6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan analogilerin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (55), 347-375. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1014279>
- Üçarkuş, E. (2020). *Sosyal Bilgiler dersinde farklılaştırılmış öğretimin öğrencilerin akademik başarı ile beceri erişilerine etkisinin ve görüşlerinin incelenmesi* (Tez No: 643324). [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

- Venville, G. J. & Treagust, D. F. (1997). Analogies in biology education: A contentious issue. *The American Biology Teacher*, 59 (5), 282-287.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11 baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. & Ceylan, T. (2020). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemiyle öğretimin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarıya etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 385-412. Doi: 10.35675/befdergi.675903
- Wilbers, J., & Duit, R. (2006). Post-Festum And Heuristic Analogies. P. J. Aebusson, A.G Harrison, and S.M. Ritchie (Eds.), *Metaphors and Analogy in Science Education* in (p. 37–49). Science ve Technology Education Library.

Extended Abstract

Introduction

The use of instructional methods and techniques through prepared activities facilitates the learning process. Activities contribute to more effective learning by arousing students' interest and curiosity. Moreover, their use helps to concretize abstract concepts and events, which are often challenging to understand in social studies classes, thus supporting effective learning (Çalışkan, 2008: 11). Examples of activities created from alternative teaching techniques include 5W1H, brainstorming, buzz groups, sticky-note graphs, buttered bread, reverse brainstorming, Socratic discussions, analogies (similarity), and more (Atak, 2019: 14-149). Therefore, one of the teaching methods considered to be beneficial for middle school children undergoing the transition from concrete to abstract thinking is the analogy technique.

The analogy teaching technique is effective in helping students understand abstract concepts and topics in a concrete way. Teachers should start a new topic in class by first connecting it with what students already know. This is because information students have encountered or heard before is more meaningful and easier for them to comprehend compared to what they are about to learn (Köksal and Atalay, 2015: 7-8). According to Piaget, children learn by interacting with their environment, visualizing what they see and experience in the outside world in their minds, and thus, can grasp new concepts more quickly (Küçükkaragöz, 2007: 86).

Upon reviewing the literature, it is observed that there is limited emphasis on analogical studies related to social studies classes. It is believed that incorporating analogies in social studies classes could have positive effects on students. Additionally, it is anticipated that incorporating analogical concepts and activities in social studies classes could positively impact students' academic achievements, attitudes towards the class, and contribute to lasting learning and the development of creativity. Moreover, considering the potential positive effects on skills such as problem-solving, research, critical thinking, and decision-making, conducting research in this area is deemed important.

The purpose of this study is to determine the impact of using the analogy technique in social studies instruction on students' academic success and attitudes toward the social studies class, make observations related to the application, and present the views obtained from student journals. The following sub-problems were addressed to achieve the research objectives:

- Is there a significant difference between the pre-test and post-test scores of the experimental group students who were exposed to the analogy technique?
- Is there a significant difference between the pre-test and post-test scores of the control group students who followed the curriculum?
- Is there a significant difference between the post-test scores of the experimental group exposed to the analogy technique and the control group following the curriculum?
- Is there a significant difference between the pre-attitude and post-attitude scores of the experimental group students exposed to the analogy technique?
- Is there a significant difference between the pre-attitude and post-attitude scores of the control group students following the curriculum?
- Is there a significant difference between the post-attitude scores of the experimental group exposed to the analogy technique and the control group following the curriculum?
- What are the opinions of students and observers regarding the use of the analogy teaching technique in the 7th-grade social studies class?

Method

This study adopts a mixed research method, incorporating both quantitative and qualitative research methods. The research follows an embedded design, where quantitative and qualitative data are sequentially used. One type of data needs to support the other in embedded designs. In this study, quantitative methods are given more weight. Both research methods are used together to allow for comparisons between numerical data using quantitative methods and in-depth examination using qualitative methods.

In this research employing a mixed method, a purposive sampling method is used to determine the study group. Purposive sampling is used when in-depth information is desired about a situation, case, or event (Yıldırım and Şimşek, 2018: 118). Following the necessary permissions, the study group consists of 7th-grade students from a state school in

the Şehitkamil district of Gaziantep during the 2023-2024 academic year. Within the scope of the research, two groups, an experimental group, and a control group, were formed from 7th-grade classes. When forming the groups, it was considered that students had similar academic achievements.

The experimental design research was conducted by randomly assigning students to groups. The criteria used in random assignment were as follows:

- Students' 6th-grade social studies first-semester grade averages,
- Students' 6th-grade social studies second-semester grade averages,
- Students' pre-achievement test and pre-attitude scores.
- Cluster analysis was conducted to ensure unbiased assignment.

The data collection tools used in the research are as follows:

- "Academic Achievement Test" to reveal students' achievements in the 'Culture and Heritage' learning area of the 7th-grade social studies class.
- "Social Studies Class Attitude Scale," developed by the researcher, to examine students' attitudes toward social studies.
- "Unstructured Student Journals" and "Unstructured Observation Form" were used to understand students' thoughts, opinions, and criticisms regarding the applied activities with the analogy teaching technique.

The "Academic Achievement Test" and "Social Studies Class Attitude Scale" developed for the research were applied as pre-tests and post-tests to both experimental and control groups. In this context, a normality test was conducted, and the use of parametric tests was deemed appropriate. Dependent group t-tests and independent group t-tests, parametric statistical analysis methods, were used to compare the post-test scores between the experimental and control groups and examine whether there was a significant difference. The qualitative data obtained from unstructured student journals and observation notes were analyzed using the content analysis method with the QSR NVIVO 10 program.

Result and Discussion

In this research, the impact of using the analogy technique in social studies instruction on students' academic success and attitudes toward the social studies class was attempted to be determined. The study was conducted within the scope of the 7th-grade "Culture and Heritage" learning area during a 6-week application period. The research was carried out using a mixed method, and results were obtained by separately analyzing both quantitative and qualitative data in line with the nature of the mixed method. According to the results obtained for the success test related to the sub-problems of the research:

It was found that the final test scores of the experimental group students who were exposed to the analogy technique doubled compared to their pre-test scores, and there was a significant difference between them statistically. When comparing the pre-test and post-test scores of the control group students who followed the curriculum, a significant difference was found. When comparing the post-test scores of the experimental group exposed to the analogy technique and the control group following the curriculum, a significant difference was observed.

Regarding the attitude scores of the experimental group students exposed to the analogy technique: There was a significant difference in the attitude sub-dimensions (motivation, valuing, responsibility, usefulness, sensitivity) and the 'attitude arithmetic' scores compared to their pre-attitude scores.

In the qualitative dimension of the research, data obtained from student journals and observer opinions were analyzed. The analysis resulted in the clustering of the most loaded codes under three main themes. The first main theme is student opinions regarding the application of the analogy technique in social studies class. Under this main theme, there are 9 sub-themes ('Lecture', 'Analogy', 'Question-answer', 'Story listening', 'Visual usage', 'Worksheet usage', 'Watching videos', 'Drama', and 'Competition'). The emerging sub-codes are instructional materials and teaching techniques. During the application, the teacher both conducts activities and conveys lesson objectives to students by explaining the relevant topic. Another sub-theme is analogy. Students mentioned that they actively used analogies in class activities and were not indifferent to analogy activities in line with the research purpose. Additionally, students were assigned homework to create their own analogies at home, and feedback was received from them. According to Kesercioğlu et al. (2004), in the constructivist approach, students are asked to create their own analogies. The aim here is to support concept teaching by establishing a relationship with their own comparisons. When examining the literature, positive results related to the use of other sub-themes obtained from the research findings in class were encountered. These include: 'Visual usage' (Akkaya, 2013; Aslan and Turan, 2016), 'Worksheet usage' (Demircioğlu and Kaymakçı, 2010; Başbüyük and Çıkılı, 2002; Çelikkaya, 2013); 'Drama' (Yılmaz and Ceylan, 2020; Malbeği, 2011); 'Competition' (Özdemir,

2018). In this regard, it is considered that the positive results of using instructional techniques in class have positive effects on both students' motivation in the classroom and their academic success.